

**K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ**

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

**1958 – 1974 YILLARI ARASINDA
KIBRISTA YAŞANAN CANLI HATIRALAR**

LEMAN ALLAHKERİM

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ**

**2000
LEFKOŞA**

**K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ**

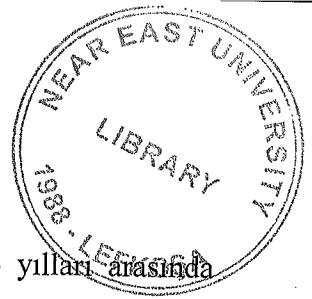
MEZUNİYET ÇALIŞMASI

**1958 – 1974 YILLARI ARASINDA
KIBRISTA YAŞANAN CANLI HATIRALAR**

LEMAN ALLAHKERİM

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ**

**2000
LEFKOŞA**

Önsöz

Hazırlamış olduğum mezuniyet çalışmada 1958 – 1974 yılları arasında yaşanmış hatıraları derledim.

1958 – 1974 yılları arasında Kıbrıs'ta meydana gelen çarpışmalarda hatırası olan kişilerle konuşup hatıralarını kaleme aldım.

Konuştuğum kişiler, bu yıllarda yaşadıkları acı olayları hala unutamadıklarını, hatıralarının hala hafızalarında, daha dün yaşanmış gibi canlı olduğunu belirttiler.

1958 – 1974 yılları arasında pek çok acı olay yaşanmıştır. Bu yıllarda Rumlar, pek çok Türk köyünü basmış, savunmasız masum insanları öldürerek katliam yapmıştır. Rumlardan kaçarken vurulan veya ailesinden birini, arkadaşını veya komşusunu kaybeden birçok kişi vardır. Karma köylerde ve küçük Türk köylerinde yaşayan birçok Türk, Rumların tehdit ve saldırılarından korunmak için köylerini terk ederek daha güvenli Türk bölgelerine sığınmak zorunda kalmışlardır. Geride bıraktıkları malları Rumlar tarafından yağmalanmış, bağ ve bahçeleri yakılmış, evleri ise yıkılmıştır. Birçoğu köylerine yıllar sonra dönebilmiş, birçoğu ise hala bugün dahi gidememiştir. Kıbrıs Türk halkı, toplandığı bu bölgeler içerisinde, ambargo altında, seyahat özgürlüğü olmadan yıllarca yaşamış, bölgeler arası seyahat etmek veya işi icabı bölge dışına çıkma zorunda kalanlar yollardan alınarak kaybedilmiş, bugüne dek bulunamamışlardır. Kıbrıs Türk halkı buna rağmen her türlü zorluklara katlanarak özgürlüğünü kazanmıştır.

Bu hatıraları derlerken konuşmuş olduğum kişiler o günlerin çok zor ve kötü şartlarda geçtiğini anlattılar ve bir daha o günleri tekrar yaşamak istemediklerini söylediler.

Yapmış olduğum bu çalışmayla Kıbrıs Türk halkının vermiş olduğu mücadeleyi daha iyi öğrenmiş oldum. Bizden sonra gelecek olan arkadaşlara bu konuda faydalı olacağıma inanıyorum.

Mezuniyet çalışmamızı hazırlarken, sonsuz sabır ve bilgisiyle bize hiç bıkmadan yardımcı olan Fen – Edebiyat Fakültesi Dekanı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı ve aynı zamanda hocamız olan Sayın Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a, ayrıca bana çalışmamı hazırlarken destekte bulunan ve yardımcı olan aileme ve yakınlarıma teşekkürlerimi arz ederim.

Leman Allahkerim.

Lefkoşa - 2000

İçindekiler :

Giriş	1 – 4
1957 – 1959 Yılları Arasındaki Hatıralar:	
Fatma Yumlutaç (1957)	5
Kubilay Çağkan	6 – 7
1963 – 1964 Yılları Arasındaki Hatıralar:	
Düriye Altay (1963)	8 – 9
Düriye Özikiz (1963)	10
Kubilay Çağkan (1963)	11 – 13
Naciye Çağkan (1963)	14 – 15
Seyide Özalkım (1963)	16
Ekrem Çağıl (1964)	17
Ekrem Çağıl (1964)	18
Osman Dürüst (1964)	19 – 20
1968 – 1974 Yılları Arasındaki Hatıralar:	
Osman Dürüst (1968)	21
Hasan Şefik Altay (1969)	22
Derviş Keyfiala (1974)	23 – 24
Düriye Özikiz (1974)	25
Ekrem Çağıl (1974)	26
Hasan Şefik Altay (1974)	27 – 28
Mehmet Özalkım (1974)	29
Mustafa Allahkerim (1974)	30
Mustafa Allahkerim (1974)	31 – 36
Naciye Çağkan (1974)	37 – 39
Nihal Özalkım (1974)	40
Osman Dürüst (1974)	41 – 43
Salih Kıranoğlu (1974)	44 – 49
Şerife Allahkerim (1974)	50 – 51
Şahıs Adları Dizini	52
Yer Adları Dizini	52 – 54

Giriş

Kıbrıs adası Sicilya ve Sardunya adalarından sonra Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Bugünkü Türk yurdu Anadolu'ya 70 km. Uzaklıktadır. Akdeniz'in en doğu ucunda bulunması stratejik bakımdan Kıbrıs'a ayrı bir önem kazandırmış ve pek çok devletin burayı almak istemesine neden olmuştur. Kıbrıs tarihi boyunca birçok devletin egemenliği altına girmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu 1571 yılında adayı fethederek Venediklilerden almıştır. O dönemde adada Venedikliler ile Lüzinyanlar yaşamakta idiler. Adada Rum nüfus diye birşey yoktu. Bugünkü Rum nüfusu, fetihten sonra adada kalan Venedikliler ile Lüzinyanlar oluşturdular. Adanın fethedilmesiyle birlikte Anadolu'dan Kıbrıs'a gelen Türkler burada yerleşmiş ve Türk nüfusunu oluşturmuşlardır.

19. Yüzyıl başlarından itibaren gittikçe zayıflayan Osmanlı İmparatorluğunun toprakları Avrupa devletleri arasında gizli bir takım emellerin doğmasına neden oluyordu. Rusya'nın 1878 yılında Osmanlı toprakları üzerinde elde ettiği kazançlar özellikle İngiltere'nin yakın doğudaki çıkarlarını hayli sarsmakta idi. Osmanlı Devleti, 1878 yılında Rusya ile yaptığı antlaşma sonucu çok kötü duruma düşmüştü. Osmanlı Devletinin bu kötü durumdan kurtulabilmesi için yabancı büyük bir devletin yardımına ihtiyacı vardı. Kıbrıs'ı işgal fikrini aklına koymuş olan İngiltere, Osmanlı Devletinin bu durumunu gözetliyor ve bundan yararlanmaya çalışıyordu. İngiliz elçileri Osmanlı Devleti adamlarıyla yaptıkları görüşmelerde Rus tehlikesine karşı Osmanlı Devletine yardım edebilmek için Kıbrıs'ın idaresinin İngiltere'ye devredilmesinin zorunlu olduğunu söylüyorlardı. Osmanlı Devleti adayı İngiltere'ye kiralamak istemiyordu. Çünkü İngiltere'nin asıl niyetinin Kıbrıs'ı işgal etmek olduğunu biliyordu. Fakat Rus tehlikesine karşı ve İngilizlerin baskısı sonucu II. Abdülhamit Kıbrıs'ı İngiltere'ye devretmeyi zorunlu olarak kabul etti ve Kıbrıs 1878 yılında İngiltere'nin idaresine geçti.

İngiliz idaresi yıllarında Türkler devamlı baskı altında olduklarından adadan göç etmek zorunda kalıyorlardı. Rumlar ise kendilerine gösterilen hoş görüden daima yararlanmasını bilmişlerdir. İngiltere'nin Rum yanlısı tutumu, Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak isteyen Rumları daha da cesaretlendirmişti. 1890 yılından sonra adanın Yunanistan'a bağlanması için yapılan faaliyetlerin arttığını görüyoruz.

Birinci Dünya harbinde, Osmanlı Devleti Almanya ile birlikte savaşan yenik çıkmış, İngiltere ise Osmanlı Devletinin kendisine karşı savaştığını bahane ederek Kıbrıs'ı 5 Kasım, 1914'te tek taraflı olarak ilhak etmişti. Kurtuluş savaşını müteakiben kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de oniki adalar gibi Kıbrıs'ı da istemeyince ada İngiltere'ye kaldı.

1950'li yıllarda Rumlar, Ortodoks kilisesinin önderliğinde Enosis amacını güdüyorlardı. Enosise karşı Türkiye Kıbrıs Türklerinin yanında ağırlığını koyuyordu. Adada hem iki halk arasında sorunlar yaşanıyor hem de Türkiye ile Yunanistan karşı karşıya geliyordu. İngiltere ise adada etkisini sürdürmek ve askeri üsleri elinde bulundurmak istiyordu. İngiliz yönetiminin olduğu yıllarda baskılar sonucu adadan birçok Türk ayrıldığı için Rum nüfusu çoğunlukta idi. Bu duruma göre yapılacak bir plebisit (Halk oylaması) Enosisi doğuracaktı. 15 Ocak, 1950 yılında yapılan ve sadece Rumların katıldığı bu halk oylaması sonucu Rumların %96'sının adanın Yunanistan'a bağlanması için oy verdiği görülmüştür. Kıbrıs Türkleri oylamaya katılmadıkları gibi bu oylamanın sonucunu hiçbir şekilde kabul etmediklerini de açıklamışlardır. Rumların Enosis fikrine Türkiye karşı idi. İngiltere de kendi stratejik durumunu düşünüyordu. Bu üç devleti ve adada bulunan iki halkı tatmin edecek bir çözüm bulmak çok zordu. Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında yapılan ilk konferans 1955 yılında Londra'da oldu. Bu konferansta Türkiye her iki halk için ayrı ayrı self-determinasyon (Kendi geleceğini belirleme hakkı) isterken Yunanistan bütün ada için istiyordu. Yunanlıların savundukları bu görüşle Enosis'e bir kapı açılıyordu. Londra'da yapılan bu konferansta bir sonuca varılamadı.

1 Nisan, 1955 tarihinde Rumlar Enosisi gerçekleştirebilmek için Eoka tedhiş örgütünü kurdular ve Eokanın liderliğine Başpiskopos Makarios'u, askeri kanadın idaresine de Yunanlı emekli general Grivas'ı getirdiler. Londra konferansından sonra adada Rumların başlatmış olduğu terör hareketleri hızla artmıştır. Eoka tedhiş örgütü tarafından İngiliz askerleri ve savunmasız sivil Türkler öldürülmekte idiler. Eoka tedhiş örgütü liderinin Makarios olduğunu öğrenen İngiliz hükümeti Makarios'u 1956 yılında Şeyssel adalarına sürgüne yollar. Bu olay terör hareketlerinin daha da artmasına sebep olur. Bunun üzerine İngiliz'ler 1957 yılında Makarios'u serbest bırakmak zorunda kalırlar. Adada artan terör hareketleri üzerine 1957 yılında Türk toplumu kendilerini Rumlara karşı korumak için VOLKAN adlı

bir teşkilat kurarlar. Bu teşkilat daha sonra iptal edilerek yerine 1 Ağustos, 1958 tarihinde T.M.T. (Türk Mukavemet Teşkilatı) kurulur. Bu teşkilat Cumhuriyet kurulduktan sonra da dağılmamış yeraltında kalarak varlığını sürdürmüştü ve 1963 olayları patlak verdiği zaman yurt savunmasını üstlenmiştir. 1958 yılında iki toplum arasındaki olayların çok şiddetlendiği görülür. Rumların nüfusca fazla olmaları Türklere karşı önemli bir üstünlük sağlamalarına neden oluyordu. Yollarda seyahat eden Türkler öldürülmekte, Türk köyleri basılmakta, karma köylerde oturan Türkler Rumlar tarafından taciz edilmekteydi. 1958 yılında Birleşmiş Milletlerde, Kıbrıs sorunu hakkında yapılan görüşmelerde Kıbrıs'a bağımsızlık verilmesi, bağımsız bir Kıbrıs Devleti kurulması fikri ortaya konuldu. Bu fikir birçok devlet tarafından desteklendi. Bunun üzerine Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında görüşmeler yapılmaya başlandı. Bu üç devletin aralarında anlaşması üzerine Cumhuriyeti kurmak için önce 1958 yılında Zürih antlaşması, arkasından da 1959 yılında Londra antlaşması imzalandı. Bu iki antlaşma sonucu 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. Bu kurulan Cumhuriyette Türkiye'nin, Yunanistan'ın ve İngiltere'nin garantörlüğü vardı. Bu antlaşmalar ile o güne kadar Kıbrıs Türk halkına yapılan ve onların yaşama haklarını ortadan kaldıran saldırılar olmayacaktı. Enosis konusu da bu antlaşmalarla kapanmış oluyordu. İngiltere de kendi açısından memnundu. Çünkü Kıbrıs'ta istemiş olduğu askeri üsleri elde etmişti. Kurulan Kıbrıs Cumhuriyetinin Başkanı Rum, Başkan yardımcısı ise Türk olacaktı. Rumlar Başkanlığa Başpiskopos Makarios'u, Türkler de Başkan yardımcılığına Dr. Fazıl Küçük'ü seçtiler.

Cumhuriyet kurulduktan sonra Rumlar sorun çıkarmaya, devlet organlarını çalıştırmamaya başladılar. Anayasadan şikayet ederek bazı maddelerinin Türklere fazla hak verdiği gerekçesiyle değiştirilmesini istiyorlar, belediyelerde, yönetimde ve diğer konularda üstünlük sağlamaya, kendi çıkarlarını ön planda tutmaya çalışıyorlardı. Kurulan bu Cumhuriyeti yaşatmama fikrinde olan Rumlar Enosisi gerçekleştirebilmek için Enosisin önünde en büyük engel olarak gördükleri Türkleri yokederek emellerine ulaşmak için Akritas adı verilen bir plan hazırlarlar. Bu plana göre Türklere yapılacak bir gece baskınında Türkler etkisiz hale getirecek ve Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlandığı ilan edilecekti. 21 Aralık, 1963 tarihinde Rumlar bu planlarını tatbik sahasına koyarak Türklere saldırdılar ve tarihe kanlı Noel olayları olarak geçecek olan çarpışmalar başladı.

olarak geçecek olan çarpışmalar başladı. 1964 – 74 yılları arasında Rumların saldırılarının her fırsatta artarak sürdüğünü görüyoruz. Türklere uygulanan silahlı saldırılar yanında ekonomik ambargo da uygulanıyordu. Bu dönemde bazı bölgelerde açlık tehlikesi başgöstermişti. İlaç, gereç ve hayati önem arzeden bazı malzemeler bulunamıyordu. Adadaki Türkler bütün bunlara rağmen direniyordu. Erenköy bölgesinde de çarpışmalar tüm şiddeti ile devam ediyordu. Erenköy'e Türkiye'den de destek geliyordu. Türkiye'de yüksek öğrenimde bulunan Kıbrıs'lı Türk gençleri tüm Rum engellemelerine rağmen deniz yoluyla gizlice Erenköy'e çıkıyorlardı.

1974 yılında Rumlar kendi aralarında iktidar ve Enosis kavgasına tutuşmuşlardı. Çıkan iç savaşta binlerce Rum birbirlerini öldürüyordu. Rumlar daha sonra, bu iç savaşta öldürüp gömdükleri kişileri dünyaya kayıp kişiler olarak ilan edeceklerdir. Rumlar, kendi aralarındaki hesaplaşmadan sonra Türkleri top yekün yokedip adayı Yunanistan'a bağlayacaklarını açıkca söylüyorlardı. Bunun üzerine Türkiye 20 Temmuz, 1974 tarihinde Zürih ve Londra antlaşmalarının kendisine verdiği hak ve yetkiye dayanarak adaya çıkarma yaptı. Bu müdahale sonucu adaya barış geldi. Rumların arasında devam eden iç savaş sona ermiş onlar da huzura kavuşmuştu. Böylece bu kötü günlere de bir nokta konulmuş oldu.

13 Şubat 1974 yılında Türkler, Kıbrıs Türk Federe Devletini ilan etmişlerdir. Kıbrıs'ta iki toplumlu, iki bölge Federal bir Devlet kurulması için Rumlarla başlatılan görüşmelerden bir sonuç alınamayınca 15 Kasım, 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini ilan ederek kendi bağımsız devletlerini kurmuşlardır.

1957 – 1959 Yılları Arasındaki Hatıralar

1957 yılında daha beş yaşımdayken, yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum. Lefkoşada Küçük Kaymaklıda oturuyorduk, evimiz Rum mahallesine çok yakındı. Bu mahallede Türk ailesi olarak üç aileydik. Gerisi hep Rumdu. Ben, o zaman daha okula gitmiyordum. Akşamüstüydü. sokakta oynuyorken, bir bağırışma ve silah sesleri duydum. Polisler koşuyordu. Babam o zaman oksilari polisti (Eoka dönemi alınan yardımcı polis). Silah sesleri arasında çığlıklar duyuluyordu. Vuruldu, vuruldu, yere düştü diye bağırıyorlardı. Mahallemizden geçmekte olan bir Türk polisi vurmuşlardı ama ben bu olayı görmedim sadece sesleri duydum. O çığlıkları ve silah seslerini duyunca annem bizi hemen eve çağırdı. Çabuk içeriye girin! Rumlar geldi dedi. Annem çok korkmuştu. Annem babama haber vermesi için abime bahçe duvarından atla arka mahalledeki Türk evine git ve kimin telefonu varsa ondan babana telefon aç ve hemen gelmesini söyle dedi. Abim gitti ve bir evden babama telefon etti. Babam görevde olduğu için eve gelmedi fakat bizi alması için yedi ingiliz askeri gönderdi (o zaman ingiliz idaresi vardı). İngiliz askerleri etrafımızı sarak bizi koruma altına aldılar ve bizi polis karakoluna götürdüler. Annem karakolda, babamın görevli olduğu yeri telefonla arayarak babamla konuştu. Babam iyi ve hayatta olduğumuzu duyduktan sonra İngiliz askerleri biz tekrar koruma altına alarak evimize götürdüler. Biz, İngilizce anlamadığımız için bize işaretlerle korkmamamızı söylediler. Bu beş yaşımdayken yaşadığım; ama hala unutamadığım bir olaydır. Yaşadığım o korku ve heyecanı unutamam. Ölüm korkusunu içimde yaşadım ve hala o korkuyu unutamam.

Fatma Yumlutaç

(1952) 48.

1959 Yılında Baf Kasabasında Tapu Dairesinde görevli idim.İngiliz sömürge idaresi altında yaşıyorduk. Çalıştığım dairedeki memurlar karma idi. Hem Rum hem de Türklerden oluşuyordu. Adada kalıcı bir barış sağlanması için Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında görüşmeler yapılıyordu. Eoka, her ne kadar da faaliyetlerini azaltmışsa da yine devam ettiriyordu. Türklerin gizli bir teşkilat kurduğu ve Rumlara karşı direnişe başladığı gizli gizli kulağımıza geliyordu. Ancak biz teşkilatta olmadığımız için bu işittiklerimizin ne derece doğru olduğunu bilmiyorduk. Tabii her Türk gibi ben de teşkilata çağrılarak görevlendirilmeyi arzu ediyordum. Bir gün bir arkadaşım yanıma gelerek bana çok önemli birşey söylemek istediğini, ancak bunun sır olduğunu ve bu sırrı tutup tutamayacağımı sordu. Ben de kendisine sırrımı muhafaza edeceğimi söyleyince bana, “Seni teşkilata alacaklar. Yarın hazır ol, seni götüreceyim” dedi ve yanımdan uzaklaştı. Ertesi günü iple çektim. Kararlaştırdığımız vakit ve yerde buluştuk. Beni bir arabaya bindirdi ve gözlerimi bağladı. Gözlerim bağlı olarak bir müddet araba ile dolaştıktan sonra bir yerde durduk. Beni arabadan indirdi ve bir müddet yürüttü. Gözlerimi açtığımda bir odada olduğumu gördüm. Odada bir masa, masanın üzerinde Türk Bayrağı, Kuran ve silah vardı. Odada bulunan bir perdenin arkasından gelen tanımadığım bir ses bana isimle hitap ederek, beni uzun zamandan beri takip ettiklerini, güvenilir ve vatansever biri olarak gördükleri için Türk Mukavemet Teşkilatı saflarına almaya karar verdiklerini söyleyerek bu görevi kabul edip etmeyeceğimi sordu. Ben de kendisine seve seve kabul edeceğimi söyleyince, bir elimi Bayrak ile silahın üzerine, diğerini de Kuran üzerine koyarak söylediklerini tekrarlamamı söyledi. Söyleneni yaptıktan sonra yemin ederek T.M.T.’ye katılmış oldum. Yine gözlerim bağlı olarak dışarı çıkarıldım ve araba ile alındığım yere geri getirildim. Arkadaşım bana, “Bundan sonra görev ile ilgili emirleri benden alacaksın, raporlarını benim vasıtamla bildireceksin. Teşkilatla arandaki irtibatı ben sağlayacam” dedi ve ayrıldık. Bu gün oldu hala bana yemini kimin yaptırdığını ve hangi eve gittiğimi bilmem. Daha sonraları benden de güvenilir olduklarından emin olduğum dört arkadaşın ismini istediler. Ben de güvendiğim dört arkadaşın ismini verdim. Onlar da benim gibi yemin ettikten sonra beş kişi olarak bir grup oluşturduk. Daha sonraları bize görevler verilmeye başlandı. Mesela birilerini takip etme, istihbarat toplama gibi. Arada gizli gizli evlerde toplanıp silah eğitimi

yapıyorduk. Patlayıcı maddeler nasıl ve nerelerde kullanılır onları öğreniyorduk. Bu deneme safhasını atlattıktan sonra bizi Ankara'ya eğitim yapmaya gönderdiler. Ankara'da bir askeri kampta bir ay eğitim gördük. Geriye döndükten sonra biz de öğrendiklerimizi grubumuzda bulunan diğer arkadaşlarımıza öğretmeye çalıştık. Tabii bu olayların hepsi gizlilik içindeydi. 1960 yılında Cumhuriyet kuruldu. Fakat idarecilerimiz Rumlara güvenemedikleri için ve bir gün yeniden Türklere saldırabileceklerini düşündükleri için teşkilat bozulmadı. Biz yeraltında yaşamaya devam ederek faaliyetlerimizi sürdürdük. İstihbarat toplayarak bu istihbaratları amirlerimize ulaştırıyorduk. Onlar da daha üst makamlara. Bütün bunlar 1963 yılına kadar bu şekilde devam etti. 1963 yılında olaylar patlak verince teşkilatımız yeraltından yerüstüne çıkarak savunma görevini üstlendi.

Kubilay Çağkan.

(1941) 59

1963 – 1964 Yılları Arasındaki Hatıralar

1963 yılında olaylar başlamadan önce Küçük Kaymaklı'da oturuyorduk. Evimiz Bay-pastan aşağıda idi. Bay-pası geçip eve gidiyorduk. Ben, Lefkoşa kız lisesinde birinci sınıfa gidiyordum. Okula yürüyerek gidip geliyordum. 21 Aralık, 1963 günü arkadaşım ile birlikte yaya olarak okula gidiyordum. O gün kimya dersinden sınavımız vardı. Bay-pastan geçerken önümüze tanımadığımız iki adam çıktı. Bize şöyle dediler, "Bugün okula gitmeyeceksiniz, geri evinize dönün!". Biz de niye gitmeyelim diye sorduk. Onlar da, "Karışıklık çıktı okula gitmeyin" dediler. Biz de sınavımız var ama! şeklinde direnmek istedik. Onlar da sınav olmayacak evinize dönün dediler. Biz de öğrenci psikolojisiyle sevindik ve eve geri döndük. Annem niçin eve döndün diye sordu. Ben de kendisine olayı anlattım. O günün gecesi silah sesleri duyulmaya başlandı. 63 olayları başlamıştı. Biz küçük olduğumuz için olayın ciddiyetinden habersizdik. Oturduğumuz mahalle Rum bölgesine yakın olduğu için mahalleye mevziler yapılarak atışlara karşılık verilmeye başlandı. Kullanılan silahlar benim gördüğüm kadarı ile av tüfeğiydi. Pek fazla silah yoktu. Mahallemizde çarpışan kişiler bir gün sonra gelip bizden yardım istediler. Ne gibi yardım! Diye sorduk. Mevzi yapımı için dediler. Ben de gidip torbalara toprak doldurdum ve bu şekilde yardım ettim. Ev hanımları yemek pişirip mevzilere gönderiyorlardı. Mücahitlerimiz üç gün direndiler. Üçüncü günün sonunda mahallemizden bir Bey bize geldi ve "Hemen evlerinizi terkedin bölgeyi boşaltıyoruz. Hiçbirşey almayınız ve Hamitköy'e doğru gidiniz" dedi. Babam, diğer Türk erkekleri gibi mevzideydi. Ona haber veremedik. Biz sekiz kardeşтик. Annem bizi hemen toparlayıp evden çıktık. Çok soğuk bir gündü. Sadece üzerimizdeki elbiselerle ve yarım ceketlerle evimizi terkettik. Yola çıktığımız zaman bir de gördük ki bütün Kaymaklı halkı yollara dökülmüş kaçıyordu. Rumlar halkı toplu halde görmüş olacaklar ki sürrekli bizi kurşun yağmuruna tutuyorlardı. Komşumuz önümüzde gidiyordu. Bir ara ellerinden kan akmaya başladığını gördük. Cemal dayı vuruldu diye bağırmaya başladık. Annem bu durumu görünce korkudan dizlerinin bağı çözülerek yere çöktü. Küçük kardeşim altı aylıktı. Annemin kucağındaydı. Onu da yere oturttu. Annem bize, "Siz gidin, beni bırakın ben yürüyemiyorum" dedi. Biz ağlamaya başladık. O ısrarla bizim gitmemizi istiyordu. Ben küçük kardeşimi kucağıma aldım. Kalabalıktan iki adam gelip annemi yerden kaldırdı. Kollarına

girerek onu yürütmeye çalıştılar. Daha sonra annem kendine geldi ve o da yürümeye başladı. Hamitköye doğru gidiyorduk. Yol bize hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu. Bir müddet sonra bir kaç kamyon geldi. Bizi kamyonlara doldurup Hamitköy'e getirdiler. Orada köylüler bizi evlerine aldılar. Bir odada 75 – 80 kişi kalıyorduk. Orada erkekleri mevzilere aldılar. Kadınlar ve çocuklar evde kaldık. İki gün ağzımıza ekmek koymadık. Çoluk çocuk açtık. Bebekler süt istiyordu. İkinci günün gecesi bize birer parça yulaflı ekmek verilmişti. Bu yulaftan yapılmış ekmek bize çok lezzetli gelmişti. Bir süre bu sığındığımız evlerde kaldıktan sonra kızılây bize çadır verdi. Üç aile, 18 kişi bir çadırda kalıyorduk. Erkekler mevzideydi. Sadece kadınlar ve çocuklar çadırda kalıyorduk. Kıbrıs o yıl çok soğuk bir kış geçiriyordu. Ateş yakıp ısınmaya çalışıyorduk. Yatağımız yoktu. Yatak olarak tren raylarının (İngiliz döneminde Kıbrıs'ta tren vardı) tahtalarını söküp kullanıyorduk. Yaklaşık 7-8 ay çok güç koşullarda çadırlarda yaşadık. Sonra bir tek odadan oluşan barakalar yapıldı ve orda yaşamaya başladık. 1964 yılında okullarımız açılmıştı. Okula bizi köy otobüsü götürüyordu. Fakat normal yoldan gitmiyordu. Rumlara görünmemek için dere yatağından gidiyordu. Yine sınavımın olduğu bir gün otobüs, yağın yağmurlardan çamur oluştuğu için derenin içinde çamura saplanıp kaldı ve ben yine sınava giremedim. Fakat bu olay beni sevindirmede, aksine çok üzdü.

Yaşadığımız bu olaylar bizi olgunlaştırmıştı. Üç yıl boyunca bu kötü koşullarda okula gidip geldik. Derslerime dört elle sarılıp çalıştım. Liseyi pek iyi derece ile bitirdim. Zaman zaman heyetler gelip yaşadığımız yerleri görüyorlardı. Bir gün okulumuzdan da bir heyet gelmişti. Öğretmenim yaşadığımız koşulları görmüştü. Ertesi gün okulda beni arkadaşlarımın önüne çıkarıp yaşadığımız koşulları anlattı ve buna rağmen başarılı olduğum için beni tebrik edip arkadaşlarıma örnek gösterdi. Bir yıl sonra üniversiteyi kazanıp Ankara'ya gittim. Bir yıl sonra memleketime geri döndüğümde ailem daha rahat bir eve (Şimdiki göçmen evleri) yerleştirilmişti. Daha sonra üniversiteyi bitirerek memleketime öğretmen olarak (Edebiyat) geri döndüm.

Düriye Altay

(1948) 52.

1963 yılında Baf Kasabasına bağı Kukla köyünde oturuyordum. Köyümüz karma bir köydü. Türk ve Rumlar ayrı mahallelerde kalıyorduk. Benim evim Rum mahallesinde idi. Benden başka üç Türk aile daha aynı mahallede oturuyorduk. Bunun da nedeni İngiliz zamanı köyümüzde olan depremde evleri yıkılanlara hükümet ev yapmıştı. Benim de evim depremde yıkıldığı için bana da bu mahallede ev yaptılar. Çarpışmalar başladıktan sonra, köyümüzün teşkilat idarecileri bizim mahallede oturan Türk ailelerine haber göndererek evlerimizi boşaltmamızı ve daha güvenli olan Türk mahallesine inmemizi istediler. Biz Türk mahallesine doğru kaçarken, aşağıda Kukla-Baf ana yolunda Baf'a doğru Rumların arka arkaya, aşağı yukarı yüz kadar arabayla çarpışmaya gittiğini gördüm. Bu arabalardan köye doğru ateş açtılar. Köy camisinin yanında nöbet bekleyen bizim adamlarımız da dört el onlara ateş açtı. Nöbet bekleyenlerden bir kişi, "Ateş etmeyin. Çoluk çocuk korkmasın" dedi. Ancak bizimle kaçmakta olan hamile bir kadın korku ve heyecandan kana açıldı. Daha sonra bu kadının çocuğunu düşürdüğünü duydum. Bir kaç gün akrabalarımızın yanında kaldık. Daha sonraları gündüzleri evlerimize gitmeye başladık. Gündüz bütün gün evimizde idik. Akşam olmaya başlayınca yine Türk mahallesine kaçardık. Evlerimize bu şekilde gidip kaçmalarımız birkaç ay sürdü. Daha sonraları geceleri de evlerimizde kalmaya başladık. Fakat herhangi bir tehlikeye karşı Mücahitlerimiz bizi bekliyorlardı. Daha sonraları Türk mahallesinde bize çadır kurdular ve biz çadırlara taşınarak burada yaşamaya başladık. Çadırlarda iki üç ay kaldıktan sonra tekrar evimize döndük. Rumların bizimle kaçtınız ama gene döndünüz diye alay etmelerini hiç unutamam.

Düriye Özikiz.

(1920) 80

1963 yılında memuriyetim nedeni ile Lefkoşa'da görevli idim. Sivil memuriyetim yanında teşkilatta görevli olduğum için teşkilat işleri ile de uğraşıyordum. Durum son derece kritikti. Her an bir hadise patlak verebilirdi. Lefkoşa Rum kesiminde bulunan ve İngilizler tarafından vurulmuş olan Eokacı Dragos'un heykeline birileri bir akşam bomba koydular. Rumlar bunu Türklerin yaptığını ileri sürerek buna misilleme olarak o yıl Türkiye'den yeni getirilip Lefkoşa'da Girne Kapısına dikilen Atatürk Heykelini kurşunladılar. Arkasından yine Lefkoşa'da Tahtakala semtinde iki Türkü vurarak öldürdüler. Bununla da yetinmeyip yine Girne Kapısında bulunan o günkü ismiyle Erkek Lisesi öğrencilerini avluda tenefüstayken kurşun yağmuruna tuttular. 21Aralık, 1963 tarihinde artık olaylar açıkça başladı. Fiili Çarpışmalar oluyordu. Evim Küçük Kaymaklıda idi. Çarpışmalardan birkaç gün önce, Baf Kasabasına bağlı Kukla köyünde bulunan babam rahatsızlandığı için eşim ve çocuklarım onu görmeye gitmişlerdi. Bu nedenle ben yalnız kalıyordum. Çarpışmalar çıkınca ben de mevziye koştum. Fakat Rumlar bizden hem silah hem de sayı bakımından üstün olduklarından Kaymaklı'yı boşaltmak zorunda kaldık. Kaymaklının hemen yanındaki Türk köyü Hamitköye çekildik. Ben Lefkoşa'da ailem de Baf'ta kalmıştık. Onlardan hiçbir haber alamıyordum. Onların yanına gitmek istiyordum. Fakat yollar çok tehlikeli idi. Yollardan toplanan Türkler kaybediliyordu. Kimilerinin söylediğine göre kanları alındıktan sonra öldürülerek belirsiz yerlere gömülüyorlardı. Bu korku içinde herşeyi göze alarak Baf'a ailemin yanına gittim. Baf'a gittikten sonra orada görev yapmaya başladım. Memuriyeti bırakmış tamamen askeri işlerle uğraşıyordum. Silahlar ortaya çıkarılmış, nöbetler aşikar tutulmaya başlanmıştı. Kasabanın idaresini askeri yönetim devralmıştı. Kendi bölgemize imkanlarımız nisbetinde savunma yapmaya çalışıyorduk. Bu iş 1964 yılına kadar böyle gitti. Şubat 1964 yılında Mescit olayı çıktı. Mescit Baf'ta bulunan bir bölgenin ismidir. Bu bölgede Rumlar bize saldırdı. Kendilerine karşılık verdik. Fakat elimizde yeterli silahımız yoktu. Mevcut olanlar ise derme çatma modası geçmiş piyade tüfekleri idi. Rumların elinde modern silahlar vardı. Bu silahlara karşı koymak imkansızdı. Buna rağmen direnmeye çalıştık. Arkadaşlarımızdan birçoğu yaralandı. Aramızdan şehit düşenler oldu. Bu durum karşısında geri çekilmek zorunda kaldık, ve oradan çekilerek Mutallo dediğimiz bölgeye sığındık. Tabii bizimle birlikte o bölgede

bulunan sivil halk da geri çekilmişti. Mutalloy dediğimiz bölgede çok dar bir alanda sıkışık bir vaziyette toplanmış durumdaydık. Bu sefer de iskan ve iâşe sorunu ortaya çıktı. Mescit olaylarından sonra savunmamızın yetersiz olduğunu görerek kendimizi savunmak için çareler düşünmeye başladık. Bir mücahit arkadaşın dozeri vardı. Bu dozere ilaveler yaparak kendisini tank haline soktuk. Daha sonraları Rumların da ellerindeki dozerleri tank haline getirdiklerini öğrendik.

Mescit olaylarından sonra 7 Mart, 1964 tarihinde Rumlar yine bize saldırdı. Bu sefer hazırlıklı olduğumuz için Rumları püskürttük. Birçoğunu esir aldık. Araya Barış Gücü girdi. Aldığımız esirleri bırktık. Fakat Rum bu olayı bir türlü hazmedemediğinden 9 Mart, 1964 günü çok daha büyük kuvvetlerle üzerimize tekrar saldırdı. Bizim elimizdeki silah ve personel sayısı kısıtlı idi. Artmıyordu. Halbuki Rumlar etraf Rum köylerinden de takviye alarak öyle saldırmışlardı. Bu nedenle mevzilerimizde tutunamadık ve mağlup olduk. Şehitler ve yaralılar verdik. Bu sefer daha da geriye çekilmek zorunda kaldık ve tek mil dar bir alana sıkıştık. Üstelik Rumlar Türk bölgesindeki kontrolü de ellerine geçirmişlerdi. Yapılan antlaşma gereği Rum polisi Barış Gücü askerleri ile birlikte Türk tarafına geçip belli caddeleri devriye ettikten sonra geri Rum bölgesine dönüyordu. Her istedikleri sokaklara girip dolaşamıyorlardı. Fakat bu hadiseden sonra Rumlar elektriğimizi ve suyumuzu kestiler. Abluka altında olduğumuzdan yiyecek de gelmiyordu. Çok zor durumda kalmıştık. Bereket Türkiye'den Kızılay yardımı olarak yiyecek geliyordu. Bu durum 1967 yılına, Boğaziçi ve Geçitkale olayları patlak verene kadar böyle devam etti. 1967 yılında Rumlar Boğaziçi ve Geçitkale köylerine saldırıp buralardaki vatandaşlarımızı öldürünce, Türkiye hem Yunanistan'a hem de Kıbrıs Rumlarına çok sert bir nota verdi. Bu köyleri işgal eden Rumlar geri çekilmek, Grivas da adayı terk etmek durumunda kalmıştı. *Bu olay sonrası biz de Rum polisleri ile Barış gücü askerlerinin Türk bölgesine girmelerine mücadele etmedik. Onlar da bir daha gelmedi.* *Yeni Sancaktar (Bölge Komutanı) gelinceye kadar tekrar teşkilatlanmaya başladık. Yeni birlikler oluşturduk. Daha sonra nizami ordu düzenine girdik. Üniforma giymeye başladık. Savunma hattımızı güçlendirmeye çalıştık. Bunun yanında yol tamirleri, Göçmen evleri, hastahane ve okul yaptık. Bu iş 1974 yılına kadar devam etti. 20 Temmuz, 1974 yılında tekrar savaş başladı. Fakat bu sefer de yenildik ve ben Rumlara esir düştüm. Remların elinde 42 gün ailemden ve çocuklarımdan ayrı*

esir kaldım. Esir değişimi sonunda beni da diğer arkadaşlarımla birlikte Kurtarılmış Türk bۆlgesine getirip serbest bıraktılar. 1974 mutlu Barış Harekatı neticesinde yaşamış olduğumuz bu kۆtű gűnler bitti.

Kubilay aękan.

(1941) 59.

1963 yılında Lefkoşa'da Küçük Kaymaklı'da bu günkü otobüs terminalinin olduğu bölgede oturuyorduk. Eşim tapu dairesinde memur olduğu için tayinimiz Lefkoşa'ya çıkmıştı. Çarpışmalar başlamazdan bir hafta kadar önce, Baf kasabasına bağlı Kukla köyünde bulunn kaynatam ağır hasta oldu. Kaynanam da gitmemiz için bize haber saldı. Eşim iş yerinden izin aldı ve Kukla'ya gittik. Birkaç gün orada kaldık. Eşim, maaşını ödenmek için Lefkoşa'ya döndü. Fakat eşim gittikten birkaç gün sonra çarpışmalar çıkınca geri gelemedi. o Lefkoşa'da biz de köyde kaldık. Daha sonra eşimden öğrendiğime göre eşim Kaymaklı'dan da göçmen olarak Hamitköye gitmiş ve bir müddet de orada kalmış. Daha sonra eşim, arabasıyla Kukla'ya gelecek olan bir tanıdığını buldu ve onunla birlikte Kukla'ya geldi. Bir kaç gün daha köyde kaldıktan sonra benim Baf kasabasında bulunan anneme gittik. Ertesi gün de kaynatam ölmüş. Kaynanam da gitmemiz için haber gönderdi. Fakat yollar tehlikeli olduğu için şöförler bizi götürmüyorlardı. Bir komşumuz bize arabasını verdi. Onun arabası ile köye gittik. Fakat o da Rumlar tarafından aranan bir kişi olduğu için biz araba ile Türk bölgesinden çıkınca Rumlar arabanın plakasını bildirdiler ve Rumlar bizi takip etmeye başladılar. Kaynatamı gömdükten sonra geri dönmek için korkuyorduk. Önce Kukla köyünün yanında bulunan Türk köyü Mandirga'ya (Yeşilova) gittik. Orada Baf'a gidecek olan bir Barış Gücü askeri bulduk. Kendisinden bize refakat ederek birlikte gitmemizi istedik. Kabul edince Barış Gücü refakatinde Baf'a döndük. Baf'ta annemin evinde kalıyorduk. Annemin evi sınırda yeşil hat üzerindeydi. Evin arka pencereleri Rum kesimine bakıyordu. Mücahitler geceleri gelip annemin evinde nöbet tutarlar ve Rum tarafını gözetlerlerdi. Bazı geceler Rum tarafından Türk tarafına, Türk tarafından da Rum tarafına ateş edilirdi. Rumlar, annemin evinin Mücahitler tarafından kullanıldığını öğrendiler ve birgün ansızın gelip annemin evini dozerle yıktılar. Mücahitler haber alıp gelene kadar onlar evi yıkıp kaçtılar. Bu sefer tekmi evsiz kaldık. Biz sırtımızdaki elbiselerle sokakta kalınca, iç bölgelerde oturan halalarımın yanına gittik. Eşim memurdu. Aynı zamanda teşkilatta olduğu için Baf'a gelince Mücahit Komutanı olmuştu. Bu arada kirayla küçük bir ev tutmuş ve oraya taşınmıştık. Eşim geceleri şişelerden ve boş konserve kutularından bomba yapıyordu. Sonra bu bombaları mevzilere dağıtıyordu. Kasabaya, Lefkoşa'dan hafta da bir doktor geliyordu. Ancak her hafta başka bir doktor geliyordu. Bir hafta dahiliyeci, bir hafta

çocuk, bir hafta cilt doktoru gelirdi. Herkes hastalığına göre değil hangi doktoru bulursa ona muayene olmak zorunda idi. Daha sonraları yeni ev ve eşya alarak düzenimizi kurmaya çalıştık. 1974 yılına kadar yaşadığımız, Rumların baskısı altında bu şekilde devam etti. 1974 yılından sonra özgürlüğümüze kavuştuk.

Naciye Çağkan

(1939) 61

1963 yılında Küçük Kaymaklı'da oturuyorduk. Sekiz çocuğum vardı. En büyüğü 17, en küçüğü ise 6 aylıktı. Eşim seyyar satıcı idi. Çarpışmalar çıktığı vakit büyük oğlum babasıyla birlikte mevzideydi. Diğer yedi çocuğum ise benimle birlikte evdeydi. Çarpışmalar iki üç gün sürdü. Bize, Rumlar Türk tarafını basacak diye haber geldi. Teşkilat adamları evde olan bütün kadınlara ve çocuklara kaçmak için hazır olmalarını söylediler. Daha sonra bizi alarak Hamitköye götürdüler. Akşama kadar dışarıda soğğun içinde oturduk. Sonra bizi topladılar ve evlere dağıttılar. Bir evde elli kişi kalırdık. Bizi götürdükleri evde onbeş gün kaldıktan sonra bize büyük bir çadır verdiler. Verdikleri çadırda yirmibir kişi kalırdık. Kaldığımız çadırda ne oturmaya, ne yatmaya, ne de yemek pişirmeye yer vardı. Çok ezgi çektik. Bize iâşe (Yiyecek yardımı) verirlerdi. Sonra daha fazla çadır geldi ve her aileye birer çadır verdiler. Biz onbir kişi (Ben, eşim, sekiz çocuğum ve bir de annem) iki sene bu çadırda kaldık. Çocuklarım soğuktan hastalandılar. Onları tedavi ettirmek için hastahanelere koştuk. Daha sonra bize tahtadan yapılmış bir odalık baraka verdiler. Bir sene de bu tahtadan çakılmış barakada kaldık. Çocuklarımın kimi ilkokula, kimi ortaokula, kimi de liseye gidiyordu. Okula gidip gelmeleri çok zor oluyordu. Bu barakada yatmaya yer bulmazdık. Çocuklar nasıl çalışacaklardı. Neyse daha sonra bize şimdiki Göçmenköyde, göçmenler için yaptıkları evlerden verdiler. Bu eve taşındıktan sonra biraz rahat ettik. Fakat ne eşyamız vardı nede alacak paramız. Zaman içerisinde yavaş yavaş ihtiyaçlarımızı aldık.

Bütün bu ezgilere ve olumsuz şartlara rağmen çocuklarımı okuttum. Hepsi birer meslek sahibi oldu.

Seyide Özalkım.

(1930) 70.

Yıl 1964. Ben o zaman lise bir öğrencisiyim. Ama okullar savaş nedeniyle kapalıydı. Babam, gazete satıcısı olduğu için ben de ona yardımcı olarak, mücahit mevzilerine ve Türk bölgesindeki bazı köylere gazete satmak için gidiyordum. Bu gidişlerimin birinde ben de (Fota) Dağyolu köyünde mücahit yazılmaya karar verdim ve yazıldım. Gündüzleri eğitim, geceleri ise köyün dışındaki tepelerde nöbet tutuyorduk. Rum mevzileri bizden kilometrelerce uzak olduğu için herhangibir çatışma yaşanmıyordu. Ancak Rum mevzilerinin gerisinde kalan bazı Türk köylerinin silah, mühimmat ve araç gereç ihtiyaçlarının karşılanması için o köylerle telsizle irtibat kurardık. Erzakaları alacak olan müchitlerin gelecekleri zamanın öğrenilmesi üzerine gelecek mücahitleri karşılamak için gece karanlığında mevzilerimizin ilerisine çıkarak koruma ve kılavuzluk görevi yapmaktaydık. Bu durum benim oradaki mücahitliğim süresince vukuatsız olarak başarıyla devam etti. Daha sonra okulumuz açıldığı için Lefkoşa'ya döndüm. Okula devam ederken şimdiki Bayraktar Türk Maarif Kolejinin olduğu yerdeki birlikte mücahitlik etmeye başladım. Okul olduğu zaman okula, okul olmadığı zaman birliğimizde mücahitliğime devam ettim.

Ekrem Çağıl.

(1948) 52

1964 yılının Mayıs ayında Dağyolu köyü etrafındaki tepelerden Büyük Belen tepesindeki mevzimizde nöbet tutarken öğle saatlerinde takriben 600-700 metre ilerimizde tepelerin içerisinde Land-rover tipi beyaz bir araç tesbit ettik. Hemen komutanımıza haber verdik ve gerekli olabilecek tedbirleri almaya başladık. Komutanımızdan gelen emir, bir manga (9 – 10 asker) mücahit ile birlikte Land-rover aracı ve içindekileri ele geçirmemizdi. Gerekli takviyeyi aldıktan sonra harekete geçtik ve görünmemeye çalışarak sürünerek aracın yanına kadar yaklaştık. Fakat araçta hiçbir hareket yoktu. Gerekli emniyet tedbirlerini aldıktan sonra aracın içine girdik. Aracın içinde haritalar, mühendislik aletleri ve İngilizce kitaplar vardı. Aracın yanında yaptığımız araştırmada herhangi birine rastlamadık. Aramaya çıkan diğer arkadaşlarımız ile yaptığımız temas neticesinde bir kişinin araçtan 600-700 metre ötede yakalanarak karargaha götürüldüğünü öğrendik. Bizim de aracı alarak geri birliğimize dönmemiz isteniyordu. Verilen emirleri yerine getirdik ve aracı alarak birliğimize geri döndük.

Daha sonra öğrendiğimize göre yakalanan şahıs bir İngiliz vatandaşı olup o bölgede baraj yapma çalışmaları için bulunduğu yönünde ifade vermiş. (Bölgede ne akarsu, ne de suyun izi bulunmaktadır). Daha sonra bu şahsın Birleşmiş Milletlere teslim edilerek serbest bırakıldığını öğrendik.

Bu anı da tatlı bir askerlik hatırası olarak içimde durmaktadır.

Ekrem Çağıl.

(1948) 52

1964 yılında Limasol kazasının Mersinli köyünde Mücahitlik görevimi yapmaktaydım. Köyün ortasından geçip başka köylere giden ana yol üzerinde mevzilerimiz vardı. Ancak komutanlığımız ve Rum makamlarınca varılan antlaşma sonucu Rum polis devriyeleri bu yolu kullanarak köyden geçip gidiyorlardı. Bir gün yine görevde iken arkadaşlarımdan bir tanesi hava tüfeği ile kuş avlamaktaydı. O an yoldan geçmekte olan Rum polisi arkadaşımı gördü ve kendisini tutuklayarak götürmeye kalkıştı. Biz, orada görevli bulunan tüm arkadaşlar bu durumu görünce hemen silahlarımızı alarak Rum polislerini tehdit ettik. Rum polisleri bizimle çatışmaya girmeye cesaret edemediğinden arkadaşımızı tutuklamadan vazgeçerek köyden kaçtı. Bu olaydan sonra da Rum polis devriyesi köyden geçmez oldu.

Bu olaydan yaklaşık bir ay kadar sonra Rum polisi Düzkaya köyü ile Yalova (Piskobu) İngiliz kampı arasında yola barikat kurarak yoldan gelip geçen Türkleri kontrol etmeye başladı. Aranan şahısları bulunca tutukluyorlardı. Köyde kuş avlarken görülüp tutuklanmak istenen arkadaşım yola barikat kurulduğundan habersiz köye gelmekte iken barikatta durdurulup kontrol edildi ve tanınarak tutuklandı. Olay saat 12.00 civarında oldu, saat 12.30 sularında arkadaşımızın tutuklandığı haberi köye geldi. Hemen toplandık ve arkadaşımızı kurtarmak için ne yapabileceğimizi düşünmeye başladık. Biz de Limasol – Baf yolunu kesip yoldan geçecek olan Rumları tutuklayarak köye götürmeğe karar verdik. Yolu kesmek için hazırlanırken, o zaman Kıbrıs'ta görevli bulunan İngiliz askerlerinin komutanı zırhlı bir araçla köye geldi. Kalabalığı görünce ne olduğunu sordu. Biz de ona bir arkadaşımızın Rum polisi tarafından tutuklandığını ve serbest bırakılmasını istediğimizi, serbest bırakılmadığı takdirde bizim de Limasol – Baf yoluna barikat kurarak Rumları tutuklayacağımızı söyledik. İngiliz bize, polisin devletin polisi olduğunu, bir sebep olmasa bu şahsı tutuklamayacağını söyledi. Biz buna derhal karşı çıktık. Rum polisinin bizim polisimiz olmadığını, bir Türkü tutuklayamayacağını, eğer o bir Türkü tutuklayabilirse bizim de Rumları tutuklayabileceğimizi ve bunu hemen yapacağımızı anlattık. Durumun ciddiyetini anlalyan İngiliz subay bizden iki saat mühlet istedi. Kendisine iki saat süre verdik. Fakat iki saat içerisinde arkadaşımız serbest bırakılmadığı takdirde düşündüğümüzü yapacağımızı bir daha söyledik ve İngiliz'i uğurladık. İki saat bitmek üzereyken

İngiliz subay zırhlı aracıyla içinde arkadaşımız da olduğu halde köye geldi. Böylece arkadaşımız tutukluluktan biz de Baf yoluna barikat kurmaktan kurtulmuş olduk.

Osman Dürüst.

(1945) 55

1968 – 1974 Yılları Arasındaki Hatıralar

1968 yılında Limasolda gönüllü Mücahit idim. Ben mevzi komutanı idim. Fakat askeri idaremiz nizami ordu düzenine geçmediği için rütbelerimiz şimdiki rütbelere farklı idi. Örneğin onbaşı veya çavuş değildim. Bir Cuma günü karargahtan, Pazartesi günü birliğimin Sancaktar tarafından teftiş edileceği ve gerekli temizliğin yapılarak hazırlıklı olmam hususunda emir geldi. Ben de yeni almış olduğum askeri üniformalarıma gerekli düzeltmeleri yaptırıp arma ve nişanları diktirmek için Cumartesi günü köyüme gittim. Üniformalarıma gerekli düzeltmeleri yaptırdım. Köyde düğün vardı. Düğüne gittim. Düğünde arkadaşlarımla yedim, içtim, eğlendim. Pazartesi gün sabahleyin Limasol'a dönmek için arabamla yola çıktım. Limasol'a gelince bütün girişlere Rum polisi tarafından barikat kurulduğunu gördüm. Türkler yoklanmadan Limasol'a giremezdi. Ben de barikatlardan habersiz olduğum için gelip barikata takıldım. Rum polisi beni yoklayıp askeri elbiselerimi buldu. Beni hemen tutuklayıp hapse attı.

Poliste, benim gibi tutuklanıp içeri atılan arkadaşlardan öğrendiğime göre bu yollara barikat kurup Türkleri tutuklama olayı Rum komiserinin Sancaktarımıza karşı bir misillemesi imiş. Ben Cumartesi günü Limasol'dan köye gittikten sonra geceleyin Rum komiser yeşil hat üzerinde bulunan bir Türk lokantasına gitmiş. (Yeşil hat üzerindeki lokantalara her iki taraf da silahsız ve üniformasız olarak gidabiliyorlardı). Fakat oturmuş olduğu masa, her akşam Sancaktarımızın o lokantaya gittiğinde oturmuş olduğu masa idi. Rum komiserin ardından lokantaya gelen Sancaktar, masasında Rum komiseri görünce komiseri servis yapılmaması için lokanta sahibine emir vermiş. Rum komiser kendisine servis yapılmadığı için çok canı sıkılmış ve Pazartesi gün köylerden Limasol'a gelen tüm Türk araçlarını durdurup yoklatmış, en ufak bir suç unsuru bulunan kişileri de tutuklatmış.

Tutuklandığım Pazartesi günü sabahtan Cumartesi akşamına kadar Rum polis karakolunda tutuklu kaldım. Altı gün boyunca hiç yemek yemedim. Sadece sigara içtim. 70 kilo olarak girdiğim karakoldan 50 kilo olarak çıktım. Cumartesi akşamı bizi serbest bıraktılar. Rum kesiminden Türk kesimine geldiğimde bu tutukluluk başıma dert oldu. Bu sefer de gerek askeri polise, gerek üniformalı polise, gerekse sivil polise en az ikişer defa ifade vermek zorunda kaldım.

Osman Dürüst.

(1945) 55

Bilindiği gibi 1963 olaylarından sonra Rumlar, Kıbrıs'ta Devlet olarak tanınmalarını fırsat bilerek Türk tarafına çok sıkı bir ambargo ve her konuda keyiflerine göre yasak uyguluyorlardı. Örneğin askeri malzemedir diyerek Türk tarafına en basit bir çivinin geçmesine dahi müsaade etmiyorlardı.

Ben, Rum barikatından geçmek zorunda olan bir Türk şöförün silah aranacak bahanesiyle bir kamyon karpuzu tek tek nasıl aşağıya indirmek zorunda bırakıldığını gözlerimle gördüm.

O günlerde seyahat etmek zorunda olan genç kadınlarımıza ve kızlarımıza, barikatlarda yapmadıkları onur kırıcı davranış yoktu. Bir erkeğin bıyıklarına bile karışıldığını ve onları kesmedikçe bir daha Rum tarafına geçemeyeceğinin kendisine söylendiğini bizzat gördüm. Ben de bir iş için seyahat etmek mecburiyetinde kalmıştım. Arabamla, barikatta bekleyen diğer vasıtaların arkasında durarak beklemeye başladım. Nihayet yoklanma sırası bana gelmişti. Yanıma gelen genç Rum polisi bana arabadan inmemi söyledi. Arabadan indim. Polis önce üzerimi sonra da arabamı yoklamaya başladı. İyi Rumca bildiğim için anlamakta pek zorluk çekmedim. Tabii ben Rum tarafında olmanın verdiği korku ve heyecan yüzünden yavaş sesle konuşuyordum. Arabamı aramakta olan bu genç Rum polisi bana, "Bu tarafa gelince pisi kedi oluyorsunuz; o tarafta da aslan kesilirsiniz. Ama elimizden kurtulmak için nereye kaçacaksınız? Hangi deliğe girerseniz girin, sizi bulup çıkaracağız" dedi. Tabii ben bu sözlere karşılık birşey söyleyemedim. Üzerimde ve arabada birşey bulamayınca beni iteleyerek, "Hadi çek git" dedi. Arabama bindim ve Magosa kapısındaki Rum barikatını Türk bölgesine doğru geçerek durdum. Arabadan indim. Rum polisine yüksek sesle bağırarak bana bakmasını istedim ve kendisine "Be arkadaş! Bu yaptıklarını unutmayacağım, ama inanıyorum ki bu tekerlek birgün dönecek" tekerlemesini en bayağı kelimelerle söyledim. Rum polisi silahına sarılmak üzereyken arabama atlayarak arabamı Lefkoşa Türk kesimine doğru hızla sürdüm.

Hasan Şefik Altay.

(1937) 63.

1974 yılında Girne'ye bağlı Tepebaşı köyünde oturuyorduk. 20 Temmuz günü sabahleyin radyoların anonsları ile hareketin başladığını öğrendik. Tüm köylüler birbirlerine haber vererek atılan paraşütleri izlemek için köyün en yüksek yerine doğru hareket ettik. Bir de ne görelim; Bayramlarda havada uçuşan balonlar gibi paraşütler dolaşıyordu. Sallana sallana, yavaş yavaş aşağıya inmeye başladılar. Bütün köylüler sevinç içerisinde birbirlerine ne yapacaklarını sormaya başladılar. Köyümüz karma bir köydü. Rumlar kalabalıktı. Biz Türkler 18 aile, 96 kişi idik. Saat 08.45'te ani olarak Rum askerleri ve Rum köylülerimiz bizim Türk mahallesine gelip hepimizi tüm Türkleri teslim alarak iki evin içinde topladılar. Herkes birbirine sarılarak ağlaşmaya başladılar. Bu panik içerisinde iki gencimiz kaçarak komşu Türk köylerine haber vermeye gitti. Bizler Rum askerleri tarafından sıraya dizilerek Türk okuluna, oradan da Rum okuluna götürülerek odalara kapatıldık. Top sesleri ve uçakların gürültüsü kulaklarımızı tırmalıyordu. Okulda tutuklu iken hareketin dokuzuncu günü yani 29 Temmuz'da orman yangını bahanesi ile Rumlar tüm erkekleri toplayarak bizi ormana yangın söndürmeye götürdüler. Fakat biz Rumların bizi topluca öldürmeye götürdüğünü düşünüyorduk. Yangın yerine geldiğimizde herkes bir tarafa kaçmaya başladı. Fakat Rum askerleri bizi yakalayarak toplu halde yangın bölgesinin üst taraflarına götürmek için yürütmeye başladılar. Biz yolda bu şekilde giderken Allah'tan mı nedir? 3-4 tane Türk uçağı yangını farketmiş olacaklar ki devamlı üzerimize dalarak Rum askerlerinin panik içerisinde sağa sola koşmalarına neden oldular. Tam bu sırada bir askeri ciple iki Rum subayı gelerek askerlerle konuşmaya başladılar. Biz biraz uzakta olduğumuzdan konuşulanları anlamadık, ama aralarında tartıştıkları her hallerinden belliydi. İçlerinden bir tanesi o kadar çok sinirlenmişti ki elindeki otomatik çek silahını orman tabelasına çevirip ateş etmeye başladı. İçlerinden bir tanesi bize doğru yürüyerek arabalara binmemizi, geri okula döneceğimizi söyledi. Biz o anda ne kadar sevindik anlatamam. İçimizden herhalde bizi öldürmekten vazgeçtiler diye düşünmeye başladı. Arabalara binip yola koyulduk. İki kilometre gitmeden bir de ne görelim, Türk uçakları konvoy halinde giden arabaların üzerine dalmaya başladı. Rumlar arabalardan çabucak inerek dağılmamızı söylediler. Hepimiz ormanın içine doğru kaçmaya başladık. İşte bu esnada bizimle esir olan bir arkadaşımız o kadar çok panikledi ki kaçacağı yerde

arabanın altına girip saklanmaya çalışıyordu. Biz, hepimiz kendisine seslenerek arabanın altından çıkmasını söyledik. O da daha sonra arabanın altından çıkarak yanımıza geldi. Bereket uçaklar bizi bombalamadı. Uçaklar dağıldıktan sonra hepimizi tekrar arabalara bindirip okula getirdiler. Okulda, uçaklar geldiği zaman arabanın altına giren arkadaş ile konuşarak kendisine niçin öyle davrandığını sorduk. Bize, arabanın kendisini bombalardan koruyacağını düşündüğünü söyledi. O gün bu gündür bu olayı hiç unutmadım. Her savaş uçağı gördüğümde o günleri ve yaşadığımız olayları hatırlarım.

Derviş Keyfiala.

(1955) 45.

Biz Baf'ın Kukla köyünde oturuyorduk. 1974 yılında Temmuz ayıydı. Evimizde otururken birden silahlar patlamaya başladı. Evim Rum mahallesine çok yakın idi. Daha doğrusu Rum mahallesinde sayılırdı. Çarpışma çıkınca Rum mahallesinden Türk mahallesine sığınmak için kaçtık. Köyde çarpışma devam ediyordu. Rum Yunan gavurları yanıımızdaki Türk köyü Mandirga'ya (Yeşilova) da saldırmışlardı. Mandirga'dan dumanlar çıkıyordu. Kendileriynan baş edemeyeceğimizi anlayınca kaçmaya karar verdik. Akşam olunca, Mücahitlerimiz çarpışarak Rumları oyalarken biz de köyden dağlara doğru kaçıyorduk. Bütün gece dağlardan çıkıp yakındaki Türk köyü Alehtora'ya (Gökağaç) gittik. Alehtora'da iki saat dinlenmeden "Yunanlılar Mandirga'yı aldıktan sonra gelip sizi da öldürecek" diye haber geldi. Bu sefer de Alehtora'lılarla birlikte İngiliz Üslerine doğru kaçmaya başladık. Yolda devriye gezen İngilizler bizi görüp kamyonlarına bindirdiler ve üslere getirdiler. Tüm bizim bölgede bulunan Türk köyleri köylerinden kaçmış ve onlar da üslere sığınmıştı. Üslerde 3-4 gece yerde çimenlerin üzerinde yattık. Ne altımızda yatak vardı ne de üstümüzde yorgan. Geceleyin çiğ olduğu için çimenler ıslanırdı. Tabii biz de. Bir de sabaha yakın soğuk olurdu. Soğuktan titrerdik. Altı gün ne ekmek yedik ne de başka bir şey. Sadece su içerdik. Altı günden sonra İngilizler bize sadece çay ve bisküvi vermeye başladılar. Daha sonra İngilizler fırın ve yemekhane yaptılar. Ekmek çıkardılar. Yemek pişirdiler ve halka dağıtmaya başladılar. Ama yemeklerin içine donmuş etleri koyuyorlardı. Biz verilen bu yemekleri yiyemiyorduk. Çünkü bu elerin acaip bir kokusu vardı. Daha sonra bize çadır verdiler. Kampın yanına gelen satıcılardan kap kacak aldık ve biz kendimiz yemek pişirmeye başladık. Pişireceğimiz yiyecekleri de bu satıcılardan alıyorduk.

Altı ay kadar üslerde kaldık. Üslerde altı ayın dolmasına on gün kala Türkiye'miz bizi uçaklarla aldırıp Adana'ya götürdü. Allah iyiliğini versin. Bizi bir okula yerleştirdiler. Orada bize çok iyi baktılar. Adana'da onbeş gün kaldık. Onbeş günün sonunda feribotla Kıbrıs'a döndük. Kıbrıs'a geldikten sonra bizi şimdi oturduğumuz Güzelyurt'a yerleştirdiler.

Düriye Özikiz.

(1920) 80.

Ben 1972 yılında yüksek tahsilimi tamamladıktan sonra iş yokluğu nedeniyle tekrar mücahitliğe yazıldım. 1974 Barış Harekatına kadar bu böyle devam etti. Barış Harekatı sırasında birliğimiz Köşklüçiftlik bölgesinde olduğu için çok kritik günler geçirdik. Gerçi ben, tabur karargahında olduğum için fiilen savaşa iştirak etmesem de birliklerle telsiz ve telefon irtibatlarında fiilen görev aldım. Birinci harekat sırasında Cornaro Otel (Şimdi mücahitlerin elindedir) taarruzuna katılan mücahitler ile karargah arasındaki telsiz irtibatlarında görev aldım. Başarılı bir taarruz ile zayıat vermeden mücahitlerimiz Cornaro Oteli işgal etmişti.

İkinci bir taarruz da İngiliz Büyükelçiliğinin gerisinde bulunan Rum hapishane bölgesine yapılacaktı. Tabur karargahında taarruz edecek ve destek atışı yapacak birlik komutanları ile taarruz planı görüşüldü. Saat 12.00'den 12.15'e kadar taarruz edilecek bölge destek atışı ile yıpratılacak ve birliklerimiz 12.16'dan itibaren taarruza geçecekti. Nitekim de öyle oldu. 15 dakikalık yoğun top atışından sonra birliklerimiz herhangi bir karşılık görmeden Rum mevzilerini geçip meskun yerlere dağıldılar ve en büyük hatayı yaptılar. İşgal edilen yerlerde güvenlik hattı oluşturmadan, arkadan gelecek birliklere salimen ilerleme imkanı verilmeden meskün bölgelerde ilerleme yapılamaz. Mücahitlerimiz de gerekli emniyet tedbirlerini almadan dağınık vaziyette meskun bölgeye dalarak birbirleriyle olan irtibatlarını (Muhabere imkanı olmadığı için) kaybettiler. Dostun nerede, düşmanın nerede olduğunu bilemediler. Kendilerine yeterli takviye birlikleri de gidemediği için birliğimiz geri çekilmek zorunda kaldı. Fakat birliğimiz geri çekilirken çok trajik olaylar oldu ve maalesef 7 mücahidimiz şehit edildi.

Başarı ile gerçekleştirilen bir taarruz, muhabere eksikliği nedeniyle başarısız oldu. O gün ve gece boyunca taarruza katılan mücahitlerimizin birkaç tanesi hafif yaralı olarak teker teker geri döndü. Ancak birlik komutanı, o gün bu gündür hala daha geri dönmedi.

Benim için 6 yıllık mücahitliğim süresince en acı anım bu yaşadığımdı.

Ekrem Çağıl.

(1948) 52.

1 Temmuz, 1974 tarihinde Hamitköy'e pekiştirme eğitimine çağırılmıştım. Bana gerekli olabilecek birkaç parça ufak tefek eşyayı el çantama atarak Hamitköy'e, bulunmam gerekli olan birliğe gittim. Sözde bu eğitim bir hafta sonra bitecek ve geri köyümüze gidecektik. Bir hafta sonra, "Kıbrıs'ta durum iyi görünmüyor, buyüzden bir hafta daha burada kalacaksınız" dediler. Canımız sıkıla sıkıla ve söylene söylene bir hafta daha kaldık. Ondan sonra bize Rum tarafında karışıklık var, bunun için ikinci bir emre kadar burada kalacaksınız dendi. Hakikaten birkaç gün sonra Rum tarafında darbe olduğu görüldü. Kıbrıs Rum Milli Muhafız Ordusunda görevli bulunan Yunanlı subaylar Makarios'u devirmek ve adayı Yunanistan'a bağlamak için darbe yapmıştı. Rumlar kendi aralarında savaşıyorlardı. İç savaş çıkmıştı. 4-5 gün süren bu olay Kıbrıs Türkleri ve Türkiye tarafından çok yakından ve ilgiyle izleniyordu. Rumlar, aralarındaki hesaplaşma bittikten sonra sıranın Türklere geleceğini çekinmeden ağız birliğiyle söylüyorlardı.

Türkiye, Kıbrıs'ta bozulan düzeni yeniden kurmak için bütün barışçıl yolları denedikten sonra başka çaresi kalmadığı için uluslararası antlaşmaların kendisine verdiği yetkiyle 20 Temmuz, 1974'te Kıbrıs'a müdahale etti.

19 Temmuz gecesi birliğimize ilk kez görevli olarak doktor getirilmişti. Komutanımız o gece bir eğlence düzenlemiş ve eğlence sonunda bize bir konuşma yaparak, "Şimdi hemen yatınız! Yarın sabah erken kalkmanız gerekecek" demişti. O gecenin heyecanı hepimizde çok büyüktü. Komutanımızın dediği gibi oldu ve 20 Temmuz sabahı saat 05.30'da "Kalk! Kalk!" sesleriyle uyandık. Bu arada Türk savaş jetlerinin gökyüzünü yırtan sesleri heyecanımızı bir o kadar daha artırıyordu. Uyanıp kalktığımızda nakliye uçaklarından paraşütçülerimizin birliğimizin az ilerisindeki ekin tarlalarının içine atladığını, bir saat kadar gözlerimiz dolu dolu seyrettik. Sabah 07.00'ye doğru Rumlar yeni uyanmış olacak ki her taraftan atış başlamış, ortalık bir ana baba gününe dönmüştü. Paraşütlerin indiğini gören Rumlar çevrede yangın çıkarmış, o Temmuz sıcaklığında tarladaki ekinleri yakmak suretiyle indirme hareketına engel olmaya çalışıyorlardı. Ben de birliğimdeki arkadaşarımla hemen gökyüzünden inmekte olan paraşütçülerimizin yardımına koştuk. Çıkan yangından yere düşen paraşütlerinin ateş almasını önledik. Rumların açtıkları ateşe karşılık vererek paraşütçülerimize koruma sağladık. Yere inen paraşütçülerimiz hemen toparlanıp komutanlarının önderliğinde Rum mevzilerine taarruza başladılar.

3 gün süren çarpışmalar sonunda, Girne'ye çıkan ve Boğaz ile yöresine inen Türk askerlerinin, Boğaz yolu ve çevresinin emniyetini sağlayarak Lefkoşa ile fiilen kucaklaştığı haberi geldi. Bu haber birliğimizde oldukça büyük bir heyecan yaratmıştı.

O günleri yaşayan bizler için bu olayları unutmak mümkün değildir.

Hasan Şefik Altay.

(1937) 63.

Ben, 1970 yılında öğrenciyken gönüllü olarak mücahit oldum. Hem askerliğimi yapıyordum, hem de okuluma gidiyordum. İki yıl askerlikten sonra terhis oldum. 1974 yılında Rumların 15 Temmuz darbesinde, yedekleri tekrar askere çağırdıkları için ben de eski birliğime katıldım. 20 Temmuz'da Türk askeri adaya çıkarma yaptığında Rumlar bize ateş etmeye başladılar. Biz de onlara karşılık verdik. Lefkoşa'da Kumsal bölgesinde benim bulunduğum mevzilerde bu karşılıklı ateş açmalar iki gün boyunca sürdü. 22 Temmuz sabahı, Rumların elinde olan Yenişehir ve Kızılbaş bölgelerine taarruz etmemiz için emir verildi. Sabah saat 05.00'te ağır topçu desteğinde taarruza kalktık. Fakat önümüzde hiçbir mukavemetle karşılaşmadan ilerledik. Şimdiki Küçük Kaymaklı futbol sahasının bulunduğu yere gelince Rum tanklarıyla karşılaştık. Orada çatışma çıktı ve geri çekilmek mecburiyetinde kaldık. Orada bu çatışma esnasında maalesef bir arkadaşımız vurularak şehit oldu. Bu arada, Türk askerlerinden bize destek geldi. Tekrar toparlanarak bize katılan Türk askerleri ile birlikte tekrar taarruza kalktık. Türk askerleri elerindeki tanksavar silahlarıyla Rum tanklarını vurmaya başladılar. İki tankı böylece imha ettik. Diğer iki tank ise kaçtı. Taarruza devam ettik ve Kaymaklı bölgesinde şimdiki sınırimıza kadar olan yerleri ele geçirerek oraya mevzilendik. Arkadan bize destek olarak cephane ve asker intikal edince, gruplara ayrılarak aldığımız bu yerleri dolaşarak bölgede Rum askeri veya sivil halkın olup olmadığını kontrol ettik. Bulduğumuz asker ve sivilleri esir alarak Türk polisine teslim ettik.

İkinci Barış Harekatı başladığı zaman biz bulunduğumuz mevzilerden ileri gitmedik. Rumların da ilerlemesine müsaade etmedik. Mevcut sınırlarımızı koruduk. Rumlar bize ateş açtı. Biz de onlara karşılık verdik. Bu şekilde karşılıklı çarpıştık. İkinci Barış Harekatı bitince bizi terhis ettiler.

Mehmet Özalkım.

(1954) 46.

1974 yılında Larnaka'da Emniyet görevlisi idim. Ailemle birlikte babadan kalma bir evde oturmakta idim. 15 Temmuz darbesi nedeni ile mücahitler gibi biz de teyakkuz durumundaydık. Larnaka'ya bağlı Ötüken köyünden Mustafa isimli bir arkadaş da bizimle birlikte görev yapmakta idi. Ancak ailesi köyde olduğu için tedirgindi. Kiralık ev arıyor, ancak bir türlü cebine ve zevkine göre ev bulamıyordu. O dönemde Larnaka'da ev sıkıntısı vardı. 18 Temmuz günü Mustafa bana gelerek ailesinin köyde olduğunu, onları getiremediği takdirde kendisinin de kaçarak ailesinin yanına gideceğini, ancak kendisine benim yardım edebileceğimi söyleyerek oturmakta olduğum evi kendisine kiralamamı, benim de annemin evine taşınmamı istedi. Ben de düşünüp taşındıktan ve annemle de konuştuktan sonra kendisine evi kiralamayı kabul ettim. Annemin evi eski Osmanlı konaklarından idi ve çok büyüktü. Koskocaman evde kızkardeşim ile birlikte kalıyordu. 19 Temmuz günü Mustafa köyden ailesini Larnakaya getirdi. O geldiği kamyonun eşyalarını indirirken biz de kendi eşyalarımızı yüklüyorduk. Bu şekilde eşyaları indirip bindirdikten sonra annemin evine taşındım. Eşyaları daha tam yerleştirmeden akşam oldu. Yemekten sonra biraz oturup yattık. Durum kritik olduğu için radyoyu yatağın yanındaki komedin üzerinde tutuyordum. Uyur uyanır radyoyu açar haber dinlerdim. Türkiye her an müdahale edebilirdi. Sabahleyin erkenden uyandım. Radyoyu açtığım vakit Rauf Denktaş konuşmakta ve Türkiye'nin adaya hem denizden hem de havadan asker çıkardığını söylüyordu. Hemen üniformalarımı giydim ve evden çıkarak karakola gittim. Larnaka'daki çarpışmalar öğle üzeri başladı ve 24 saat kadar sürdü. Larnaka düşmüş ve teslim olmuştu. Ancak annemin evi Rum bölgesine yakın olduğu için eve gidemediğimizden bu sefer de ev arama bize düşmüştü. Ancak ev yoktu. Daha sonra Larnaka'nın orta mahallelerinde üzerine bomba isabet etmiş boş bir ev bularak kiraladım ve bu eve birkaç parça eşya götürüp yerleştik. Ama ne kadar da biz evsiz kalıp ev aradıksa da arkadaşımın çocuklarını köyden getirmesine ve muhtemel bir katliamdan kurtulmalarına vesile olduğum için mutlu idim. Çünkü 20 Temmuz'u müteakip Rumların Larnaka kasabasına bağlı birçok köyde katliam yaptıklarını öğrendik.

Mustafa Allahkerim.

(1947) 53.

1974 yılında Larnaka'da Emniyet Teşkilatında görevli idim. 20 Temmuz sabahı erkenden uyandım. Her an Türkiye'nin çıkarmasını beklediğimiz için radyoyu yatarken bile yanımda tutuyordum. Uyanır uyanmaz hemen radyoyu açar haberleri dinlerdim. Radyoyu açtığım vakit Rauf Denktaş'ın Türkiye'nin adaya çıkarma yaptığını, halkın evlerinde kalarak sakin olmalarını, Rumları tahrik edecek hareketlerden kaçınmalarını söylüyordu. Arkasından Başbakan Ecevit'in konuşması yayınlandıktan sonra marşlar çalmaya başladı. Hemen üniformalarımı giydim ve Karakola gittim. Karakolda bütün arkadaşlar bayram ediyordu. Öğle üzeri, Larnaka'nın 2-3 kilometre dışında, şimdiki Rum hava alanı yakınlarında Makenzi diye bilinen sahil bölgesinde, Türk tarafına giriş ve çıkışları kontrol etmek için kurulan polis barikatında görevlendirildim. Alaniçi köyünden olan Taner isimli genç bir arkadaş ile birlikte görev yerimize gittik. Barikattaki görevli arkadaşlardan görevi teslim alıp, karakola tekmil verdikten sonra Larnaka içlerinden otomatik bir silah sesi duyulmaya başladı. Barikatın yanında kurulan ve bizim içerisinde oturduğumuz kulübe tahtandan yapılmış idi ve hiçbir koruyucu özelliği yoktu. Barikatın hemen yanında, kuzey kısmında tepeler ve bu tepelerin üzerinde de mücahitlerin mevzileri, mevziler arasında ise irtibat hendekleri bulunmakta idi. Arkadaşıma, "Çabuk irtibat hendeklerine koş" dedim. Silahlarımızı alarak hemen kulübeden çıktık ve koşarak kendimizi irtibat hendeklerinin içine attık. Biz irtibat hendeklerinin içine düşer düşmez, şimdiki Rum uçak alanı bölgesinde (II. Dünya savaşı sırasında İngiliz'in uçak alanı idi. Sonra terk edildi. 1974' e kadar İngiliz burayı uçaklarının atış alanı olarak kullanıyordu) bulunan Rum mevzilerinden bulunduğumuz tepelere kurşun yağmaya başladı. Yolun içerisinde bulunan tahta kulübemiz ile arkadaşımın göreve gidip gelmek için kullandığı ve kulübenin yanında bulunan yeni almış olduğu motosikleti bu atış sonucu delik deşik olmuştu. 1-2 dakika daha geç kalmış olsaydık kulübenin içerisinde vurulmuş olacaktık. Çarpışmaların Larnaka'nın diğer kısmında başladığı için Allaha şükrettik. İrtibat hendeğinin sonunda bulunan betondan yapılmış mevziye girdik. Mücahitler bulundukları mevzilerden ben de arkadaşım ile birlikte girdiğimiz mevziden Rumların atışına karşılık vermeye başladık. Bulunduğumuz tepelere hakim bir noktada biriketten yapılmış ve mücahitler tarafından gözetleme için kullanılan kulübe üzerinde Rumların atışından kocaman kocaman delikler

oluşmuştu. Deliklerin büyüklüğünden Rumların bize uçaksavar ile ateş etmekte olduklarını anladık. Bizim elimizdeki silahlar ise piyade tüfekleri ve tomson otomatik silahlardı. Bu atışların hemen ardından da Rumlar havan atışlarına başlamıştı. Bulunduğumuz tepelere yağmur gibi havan mermisi düşmeye başlamıştı. Bereket bulduğumuz mevziler betondan ve yerin içine yapılmıştı. Düşen havan mermileri bize ve mücahitlere hiçbir zarar vermiyordu. Yalnız yerdeki otlar ateş almıştı. Çarpışmalar gece karanlığına kadar bu şekilde sürdü. Bir kör dövüşü yapıyordu. Onlar bizi görmeden bulduğumuz tepeleri dövüyorlar, biz onları görmeden bulundukları mevzilere ateş ediyorduk. Akşamın ilerleyen saatlerinde çarpışmalar durmuştu. Bu sefer de irtibat hendekleri boyunca yerleşerek muhtemel bir sızma hareketına karşı tedbir aldık. Fakat böyle bir teşebbüs olmadı. Gecenin ilerlemiş saatlerinde, Larnaka'dan bize ve mücahitlere yiyecek, su ve cephane getirdiler. Gelen arkadaşlar bize dayanmamızı, sabahleyin Türkiye'nin Larnaka sahiline çıkarma yapacağını söylediler. Büyük bir heyecanla sabah olmasını bekledik. Sabahleyin güneşle birlikte Rumlar da atışlarına daha şiddetli bir şekilde başladılar. Bu arada genç bir mücahit başından vurulmuştu. Berelet atılan kurşun başını sıyrıp geçmişti. Saat 09.00'a doğru atışlar birden bıçakla kesilmiş gibi durdu. Ne olduğunu anlayamadan bir de baktık ki Rum bölgesinden üzerinde beyaz bayraklar olan 4-5 Barış Gücü landroverinden oluşan bir konvoy gelerek bizim hemen yakınımızda bulunan ve Larnaka'lı bir Türke ait olan otele gittiler. Otelde mahsur kalan yabancı turistleri tahliye ediyorlardı. Barış Gücü askerleri turistleri alıp gittikten sonra çarpışmalar yeniden başladı. Çarpışmaların en şiddetli anında denizden Limasol tarafından bir harp vapuru süratli bir şekilde Larnaka'ya doğru gelmekte idi. Rumlar da bu harp vapurunu görmüş olacaklar ki ateşi kesmişlerdi. Türkiye'nin geldiğini ve sahile çıkarma yapacağını zannederek mücahitlerle birlikte bayram etmeye başladık. Fakat yaklaşmakta olan bu harp vapuru süratli bir şekile gelerek önümüzden geçti ve Larnaka'nın Kuzeydoğu istikametinde bulunan İngiltere'ye ait Dikelya İngiliz Üssüne doğru uzaklaşmaya başladı. O vakit bu harp vapurunun İngiltere'nin olduğunu ve Ağrotur İngiliz Üssünden geldiğini anlamıştık. Birden büyük bir hayal kırıklığına uğradık. Çarpışmalar tekrar başladı. Bu sefer Larnaka içlerinden devamlı surette düşen havan sesleri geliyordu. Rumlar Larnaka'ya baraj atışı

yapıyorlardı. Hepimizin ailesi Larnaka'da idi. Bu atışlardan sağlam ev kalmayacak diye düşünmeye başladık. Çoluk çocuğumuzun akıbetini düşünerek morallerimiz bozulmaya başlamıştı. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra ne olduğunu anlayamadan Rumlar ateşi aniden kestiler. Bu işe hiçbir anlam veremedik. Tepede bulunan bir mücahit dürbinle etrafı gözlemeye başladı ve önemli birşey görmüş olacak ki hemen yanıma koştu. Bana, "Mustafa abi, bizimkiler teslim oldu. Kalede beyaz bayrak var" dedi. Kendisine böyle birşeyin mümkün olamayacağını söyledim ve ben de tepeye koşarak Larnaka'ya baktım. Hakikaten Larnaka girişinde, Rum tarafı ile Türk tarafı arasında olup bizim elimizde bulunan ve Osmanlı'dan kalan kale üzerinde beyaz bir bayrak dalgalanmakta idi. Hepimiz toplanarak ne yapacağımızı düşünürken aşağıdan gelen bizim arkadaşlar bize Rumların havanlar ile yaptıkları baraj atışı neticesinde hemen hemen isabet almayan evin kalmadığını, sivil halktan çok kişinin öldüğünü, bu yüzden teslim olmak zorunda kaldığımızı söylediler ve bizim de mevzilerimizi terk ederek Larnaka'ya dönmemizi istediler. Biz de morallerimiz tükenmiş olarak mevzilerimizi terk ederek silahlarımızla birlikte Larnaka'ya dönmeye başladık. Yolda Barış Gücü askerleri kamyonlarla bize yetişerek bizi kamyonlarına aldılar ve Larnaka'ya getirdiler. Hemen karakola gittim. Amirlerime ne yapacağımızı sordum. Bize serbest olduğumuzu nereye istersek gidebileceğimizi söylediler. Ben de karakoldan ayrıldım. Silahım hala elimde idi. Silahı ne yapacağımı düşünüyordum. Sahil yolunda yürürken yolun üzerinde bulunan ve o zaman hemen hemen tamamen kum ve çakılla dolu olan küçük bir köprü yanına gelince elimdeki silahı bu köprünün altına zorla sokarak sakladım. Eve gitmek için yürürken, okul arkadaşımın evinin önünden geçiyordum. Annesi kapının önünde duruyordu. Beni görünce bana "Sakın eve gitme, sizin bölge düştü. Rumlar içeri girdiler" diyerek üzerimdeki üniformaları soyunmam için bana arkadaşımın elbiselerinden verdi. Ben de üniformalarımı çıkarıp sivilleri giydim ve üniformaları da iki katlı olan arkadaşımın evinin damına attım. Ne yapacağımı düşünürken bir komşuya rastladım. Bana ailemin diğer halk ile birlikte sinemada olduğunu söyledi. Hemen sinemaya giderek ailemi buldum. Hepsi sağ salimdi. Yalnız annemin elinde hafif bir kurşun sıyrığı vardı. Bir müddet halk ile birlikte sinemada kaldık. Kaymakam halka bir konuşma yaparak ne için teslim olmak zorunda kalındığını, ancak bizim Rumlara değil, Barış Gücüne teslim olduğumuzu ve

korkulacak bir şey olmadığını izah etti. Sinemadan, çocuklarımdan biri benim diğeri eşimin kucağında olduğu halde çıktık. Evimi kiralamıştım. Annemin evini de Rumlar işgal etmişti. Nereye gideceğimizi bilmeden yürüyorduk. Bizim gibi sinemadan çıkan halk da yolları doldurmuş yürüyordu. Yolda giderken önümüze, saçlı sakalı birbirine karışmış, sırtlarında askeri üniforma, üzerinde de Türk Bayrağı sarılı, ellerinde silahları ile gelmekte olan çapulcu Rum askerleri çıktı. Bizi durdurarak, erkeklerin derhal Rum tarafında bulunan Ayios Lazaros kilisesinin önündeki meydanlığa gitmelerini söylediler. Ben bunun üzerine çocuklarla birlikte geri döndüm. Fakat biraz sonra kaçamayacağımı anlayarak kucağımda tutmakta olduğum çocuğumu da eşime bırakarak diğer erkekler ile birlikte toplu bir halde bize söylenen yere gittik. O gidişi ömrüm olduğu sürece unutamam. Ağıldan çıkarılıp sürülen sürü gibi insanlar yolları doldurmuş bir vaziyette kaderlerine razı olmuş gidiyorlardı. Kilisenin önündeki meydanlığı olduğu gibi doldurduk. Tüm meydana gelen yolları Rum askerleri tutmuştu. Biraz sonra Rum Kaymakam gelerek Polislerin halktan ayrılmasını, diğer halkın ise Rum askerler tarafından Larnaka ile Tuzla arasında Rum bölgesinde bulunan ve 1963 'ten beri Rumların elinde olan Bekirpaşa Ticaret Kolejine götürüleceklerini, polislerin ise akşam saat 20.00'de üniformalarını giyinmiş olarak Türk Kaymakamlık binası önünde hazır olmalarını söyledi. Biz, polisler diğer kalabalıktan ayrıldık. Rum askerleri diğer kalabalığı yaya olarak okullara götürmek için yürütmeye başladılar. Biraz sonra meydan boşaldı. Koskoca meydanda biz kaldık. Birbirimize ne yapacağımızı soruyorduk. Emniyet Müdürümüz, bize söylendiği gibi üniformalarımızı giyip istenilen yerde hazır olmamızı söyledi. Bunun üzerine dağıldık. Ben üniformalarımı dama atmıştım. Bu sefer de onları almak için dama çıktım. Üniformalarımı alıp giyindim ve diğer arkadaşlar gibi saat 20.00'de Kaymakamlık binası önüne gittim. Larnaka'da 60 kadar polis görev yapmakta idik. Hepimiz bekliyorduk. Biraz sonra Rum komiser arabasıyla, beraberinde 3 askeri kamyon ve 2 cip dolu Rum askeri olduğu halde Kaymakamlık binası önüne geldi. Amirlerimiz ile konuşmaya başladı. Konuşulanlardan Rum Kaymakamın bizi askeri kamyonlara bindirip, diğer halktan ayrı, başka bir yere götürmek istediğini anladık. Amirlerimiz bunu kabul etmediler ve Kaymakamla tartışmaya başladılar. Tam bu sırada, Larnaka'da görevli Barış Gücü birliğinin komutanı makam arabası ile oradan geçmekte idi. Kalabalığı görünce

durdu ve ne olduğunu sordu. Amirlerimiz kendisine durumu izah ettiler. Bunun üzerine Rum Kaymakama dönerek "Madem polisleri de alacaktın, ne için onları da diğerleri ile birlikte götürmedin" dedi. Rum kaymakam da kendisine okulların polisleri de sığınmayacağını söyledi Bunun üzerine Barış Gücü komutanı, "Tamam, polislerin kimliklerini tesbit edelim, kendilerini götürüleceğin yeri görelim, o zaman kendilerini alabilirsin" dedi. Fakat Rum Kaymakam bunu kabul etmedi. Barış Gücü komutanı kendisine başka bir teklif sundu. "Ben polisleri bu akşam kendi kampıma götüreyim. Yarın gel onları sana teslim edeyim" dedi Rum Kaymakam bunu da kabul etmeyerek polislerin Barış Gücü kampından kaçabileceğini söyledi. Bunun üzerine Barış Gücü komutanı, "Peki bana itimadın yoksa kampın etrafına nöbetçi koy, kaçmasınlar" dedi. Rum Kaymakam her teklife hayır deme alışkanlığında olduğu için bu teklife de hayır dedi. Bunun üzerine sinirlenen Barış Gücü komutanı Rum Kaymakamı ve beraberindeki askerlere dönerek, "Ben de size bu adamları vermiyorum. Onları evlerine bırakacağım. Türk mahallesini de emniyete alarak nöbetçi koyacağım. Türk mahallesine girmek isteyen asker olursa onları da vuracağım" dedi. Rum Kaymakam neye uğradığını şaşırды. Fakat yapacak birşeyi de yoktu. Askerlerini alarak geldiği gibi gitti. Barış Gücü komutanı telsizle kampını arayarak askeri kamyon istedi. Nitekim biraz sonra 3 tane kamyon geldi. Bizleri kamyonlara bindirdiler ve kapı kapı gezerek hepimizi evlerimize dağıttılar. Ben de eski mahallemdeki komşumun evine gittim. Çocuklarım da ordaydı. Sabahleyin kalktığımızda Barış Gücü komutanının söylediklerinin boş olmadığını gördük. Bütün gece Barış Gücü askerleri, Türk mahallesine giden belli başlı girişleri dikenli telle kapayarak buralara nöbetçi diktiler. Daha sonra ise Rumlara, Türk tarafından gelip geçmeleri için sadece deniz sahilindeki ana cadde ile Kocatepe mahallesindeki ana caddeyi kullanabilecekleri, Türk mahallesindeki sokaklarda dolaşamayacakları bildirildi. Bu durum Türklerin Larnaka'yı boşalttıkları güne kadar böylece sürdü. Şimdi salim kafa ile düşünüyorum ve Rumların niyetinin biz polisleri öldürmek olduğu sonucuna varıyorum. Muhtemel bir katliamdan ve esir olmadan da Barış Gücü komutanı sayesinde kurtulmuş olduk. Ancak Türk mahallesi dışına çıkamıyorduk. Dah sonra ben de Larnaka içinde üzerine bomba düşmüş küçükbürev bulup kiraladım ve oraya yerleştik. Günler böylece geçiyordu. İkinci hareket da yapılmış ve başarı ile tamamlanmıştı. Fakat bizim durumumuzda bir değişiklik

yoktu. Bazı arkadaşlar Rum taksiciler vasıtasıyla kurtarılmış bölgeye kaçıyorlardı. Ben de Eylül ayının üçüncü günü, Larnaka içerisinde gezerken bir Rum taksici ile karşılaştım. Kendisine beni ve ailemi Dikelya İngiliz Üssü yakınlarında bulunan kurtarılmış Türk köyü Beyarmudu'na götürüp götüremeyeceğini sordum. Rum taksici bana hazırlanmamı ve başka bir Türk ailesini götürdükten sonra gelip beni de alacağını söyledi. Hemen eve koştum. Eşime durumu anlatarak çocuklar için birkaç parça giysi almasını söyledim. Fakat eşim korkuyordu. Çünkü bu şekilde Türk bölgesine kaçmak isteyen birkaç ailenin yolda öldürüldüğünü duymuştuk. Kendisini ikna ettim ve Rum taksiciyi beklemeye başladık. Bir müddet sonra Rum Taksici geldi ve bizi alarak önce Dikelya İngiliz Üssüne, oradan da Beyarmudu Türk köyüne götürdü. Larnaka'dan Dikelya üssüne kadar 20 dakikalık bir yoldur. Ancak bize asırlar kadar uzun geldi. İngiliz üssüne girdiğimiz zaman rahat bir nefes aldık. Beyarmudu'nda bir gece kaldık. Ertesi gün de köy otobüsü ile Lefkoşa'ya gittik. Böylece özgürlüğümüze kavuşmuş olduk.

O günleri yaşamayanlar, bu günlerin kıymetini bilemezler.

Mustafa Allahkerim.

(1947) 53.

1974 yılında Baf Kasabasında oturuyorduk. Temmuz'da Rumlar Papaza darbe yaptılar ve kendi kendileriynan çarpıştılar. Bizim da evimiz sınırda olduğu için korkuyordum. Gelinimiz doğum yapmıştı ve annemin evinde kalıyordu. Annemin evine onu görmeye gitmiştim. Bir de duyduk ki çıkarma olmuş. Daha sonra eşim de gelip bana Türkiye'nin çıkarma yaptığını ve istersem eve gidebileceğimi söyledi. Anneme de benimle eve gelmesini söyledim. Fakat kardeşim eve o sırada geldiği için gelmedi. Annemin evi de Rum tarafına karşıydı ve evinin yanında boş bir alan vardı. Kardeşlerim buraya mevzi yaptılar ve havan topu koydular. Ben de kardeşimin karısını alıp kendi evime gittim. Evimin karşısında Baf Serdarı (Sancaktar yardımcısı) oturuyordu. Öğle üzeri silah sesleri duyuldu ve Serdarın evine kurşun atılmaya başlandı. Biz korkudan eve girip kapandık. Bir daha da dışarı çıkmadık. Bana eşim devamlı tenbih ederdi birşey olursa banyoya kapan diye. Biz de akşama kadar banyoda kapalı kaldık. Akşam olunca eşim eve geldi ve beni daha emniyetli olan iç bölgelere götüreceğini söyledi. "Ama giderken bağırma çağırma istemem. Çünkü annen ve kardeşin yaralıdırlar" dedi. Gece karanlığında arabanın ışığını yakmadan, bütün tehlikeleri göze alarak iç bölgelere gittik. Hastahaneye gidip annemi bile göremedim. Beni kendi annesinin evinde indirip mevziye gitti. Sabah eve geldiğinde mücahit elbiseleri üzerinde yoktu. Bana teslim olduklarını söyledi. Asker oldukları belli olmasın diye de silahları karargaha teslim ettiler ve elbiseleri de çıkardılar. Bana, "Naciye bu kadar senelik emeklerimiz boşa gitti. Esir olduk" dedi. Bütün halkı sinemaya topladılar. Ben de sinemaya gitmeden hastahaneye gidip annemi gördüm. Herkese yatak olmadığı için bazıları da yerde yatıyordu. Ağır yaralıları Ağrotura (İngiliz üssü) götüreceklerdi. Fakat Rumlar izin vermedi. Rumun biri anneme, "Dua et ki yaşlı ve kadınsın yoksa senin kolunu kesecektim" dedi. Biz sinemaya gidene kadar tekrar, herkes evine gidecek dediler. Biz de evimize gittik. Ateşkes antlaşması oldu. 5-6 gün iç bölgelerde kaldık. Bizim evin orda bir gazino vardı. Oraya Rumlar karargah kurdular.

II. Harekat başladı. Saat 05.00'te komşu gelip iç bölgelere kaçmamızı söyledi. Biz çocuklarımızı kaptık ve iç bölgelere gittik. Silah sesleri duyuluyordu. Fakat silahları insanlara mı atarlar diye kapı açamıyorduk. Biraz sonra kapı çalındı ve eve silahlı Rumlar geldi. 14 yaşından büyük erkeklerin hepsi dışarı dediler. Evde

eşim, görümcemin eşi ile 14 yaşındaki oğlu ve kaynım vardı. Hepsini aldılar. Eşim giderken kucağımdaki bebeğimizi öptü ve hakkınızı helal edin belki bir daha dönemem dedi. Kaldığımız evde yaşlı bir halam ve sakat bir eniştem vardı. Rumlar bize sahaya gitmemiz için çağırdılar. Fakat yaşlı insanlar kolay yürüyemedikleri için bize, “Yürüyün be köpekler” diye bağırarak bize silahların dipçikleriyle vuruyorlardı. Biz yavaş yavaş sahaya gidene kadar baktık ki herkes sahadan döner. Biz de geri dönüp daha sağlam olan büyük teyzemin evine gittik. Kapı açıktı. Rumlar içeri girdi ve duvarda asılı olan Atatürk’ün, Doktor Küçük’ün, Rauf Denktaş’ın ve İsmet İnönü’nün resimlerini yere atarak kırdılar. Sakat eniştem yatıyordu. Ona, “Hadi Türkiye gelsin sizi kurtarsın. Akşama sağ kalmayacaksınız” dediler. Rumlar evleri yağmalamaya başladılar. Bizim evimizden de eşyalarımızı alıyorlardı. Fakat korktuğumuz için birşey diyemedik. Öğleden sonra görümcemin kocası ile oğlu geldi. Fakat benim eşim gelmedi. Bana sigara almaya geldiklerini söylediler. Biraz sonra Sosyal Yardım Dairesinde çalışan bir kişi gelip bana eşimin anahtarlarını ve parasını getirdi ve eşimin esir olduğunu söyledi. Ben ağlamaya başladım. Bir de duyduk ki bütün komşuların kocalarını da esir aldılar. Rumlar esir aldıklarını önce sahaya topladılar, oradan da Yeroşibu kampına götürdüler. Erkeklerimiz esir olarak kamptayken Rumlar gelip bize kocalarınıza birşey göndermek isterseniz hazırlayıp getirin kendilerine götürelim derlerdi. Biz de bütün esir eşleri yemek hazırlardık. Bu sefer de Rumlar bize vaz geçtik götürmeyeceğiz diyerek bizimle alay ederlerdi. Eşlerimize bir elma bile gönderemedik. Eşim 42 gün esir kaldıktan sonra yapılan esir mübadelesi antlaşması sonucunda diğer esirlerle birlikte kurtarılmış bölgeye götürülerek serbest bırakıldı. Yedi ay eşimi hiç görmedim. Yedi ay zarfında eşimin olduğu yere gitmek için çeşitli yollar denedim. Ama hiçbir sonuç vermedi. Eşim Türk bölgesine geçtikten sonra, benim midemden rahatsız olduğum için ameliyat olmam gerektiğine dair doktordan bir rapor aldı ve kızılhaç ile bana gönderdi. Kızılhaç doktoru beni çağırarak bana hasta olup olmadığını sordu. Ben de eşimin radyodan bana gönderdiği mesajı dinlemiş olduğum için doktora hasta olduğumu söyledim. Fakat aradan zaman geçtiği halde hiçbir sonuç alamadım. Bu sefer de para karşılığında gizli yoldan beni Türk tarafına götürmesi için bir Rumla anlaştım. Rumla anlaştıktan sonra kızılhaçtan beni çağırdılar. Kızılhaça gidince beni muayene eden doktor beni görünce “Sen daha gitmedin mi?” diye bana sordu. Gidemediğimi

öğrenince, “Sen merak etme seni ben kendi elimle kocana yollayacam” dedi. Ertesi günü radyoda mesaj varmı yokmu diye dinlerken eve bir Barış Gücü askeri gelip bana saat 09.00’da Barış gücü kampında olmamı söyledi. Barış Gücü kampına gittim. Bana bir kamyon verdiler. Eşyalarımı kamyonu yükledim. Daha sonra benim gibi eşyaları ile Türk tarafına gidecek olan kadınlar ve yaşlılar ile bir minübüse binerek hareket ettik. Türk tarafına gelene kadar yolda Rumlar bizi birçok yerde durdurdular ve kontrol ettiler. Üç saatlik yolu on saatten fazla zamanda gelebildik. Geldiğimizde nerede ise gece yarısı olmuştu. Böylece Türk tarafına geçtikten sonra çilelerimiz sona erdi.

Naciye Çağkan.

(1939) 61.

1974 yılında 12 yaşındaydım. Biz Limnidi (Yeşilirmak) köyünde kalıyorduk. 15 Temmuz'da yapılan darbe nedeniyle bütün köy yolları kapatıldı. Bütün köylüler daha önceden yiyecek malzemelerini alıp depolamışlardı. Çünkü Rumlar darbe nedeniyle şehire gidiş gelişleri engelliyorlardı. 20 Temmuz sabahı annem beni erkenden uyandırdı. Çünkü köy komutanı bütün köylüye erken kalkmaları için haber göndermişti. Tüm köylüyü, köy dışındaki sığınaklara götürmek için toplamıştı. Bütün köylü, kıyafet ve yiyeceklerimizi alarak sığınaklara gittik. Bu sığınaklar köyümüzün hemen yanında bulunan doğal mağaralardı. İçleri çok genişti. Bütün köyü sığıyordu. Fakat o sıralarda çarpışma olmadığı için halkın bir kısmı eşyalarını sığınakta bırakarak geri köye döndüler. Ben ve ailem de köye dönmüştük. Akşam saatlerinde Rumlar köyümüze saldırdılar. Bomba ve silah sesleri duyulmaya başladı. Halk bu sefer telaş içerisinde ve kurşun yağmuru altında sığınaklara koştu. Yolda bu kargaşa içerisinde giderken ailemi kaybettim ve ağlamağa başladım. Yaşlı bir teyze beni yanına aldı. Karanlık olduğundan biz sığınaklara gidemedik. Yaşlı teyze ile tepelerin arasında gün ağarınca kadar kaldık. Geceleyin bu yaşlı teyze beni battaniyesi ile örterek soğuktan korudu. Sabahleyin bu yaşlı teyze ile birlikte sığınaklara gittim. Ailemi orada buldum. Onları görünce çok rahatladım ve sevindim. Onları kaybettiğim zaman çok ağlamıştım. Çarpışmalar tüm şiddetiyle devam ediyordu. Tüm köy halkı ise sığınakta emniyettedik. Sığınaklarda kaldığımız müddetce askerler bize yemek getiriyordu. Günler böyle sürüp giderken köyümüz Ruma karşı direniyordu. Arada bir köyümüzün üzerinden geçen Türk savaş uçakları Rum mevzilerini bombalıyorlardı. Ben bütün bunları sığınağın yanında bulunan bir çam ağacının üzerinden seyrediyordum. Günler bu şekilde birbirini kovalıyordu. Aradan bir ay geçmişti. Köyümüz direnmiş ve Ruma esir düşmemişti. Nihayet savaş bitti. Otuz günden sonra halk evlerine döndü. Fakat bu savaş sırasında köyümüzden altı kişi şehit olmuştu. Ben bundan çok etkilenmiştim. Aynı zamanda bu olay bütün köy halkını da çok üzmüştü.

Nihal Özalkım.

1962) 38.

1974 yılında Limasol'da oturuyordum ve Kars nakliyat şirketinde şöför olarak çalışıyordum. 15 Temmuz, Pazartesi günü şirkete ait bir otobüsle, İngiliz öğrencileri İngiliz çocuklarının gittiği kreşten alarak evlerine dağıtmak için Rum tarafına geçtim. Saat 11.30'da Eokacılar yollara barikatlar kurmaya başladılar. Barikatlarda, gelen vasıtaları durdurup kontrol ediyorlardı. Türk olduğumu söylediğim zaman barikatdan geçmeme müsaade ediyorlardı. Çocukları evlerine dağıtıp Türk tarafına döndüm ve Türk tarafına giden bütün yolların barikatlarla kapatılmış olduğunu gördüm. Sebebini sorduğum zaman, Makarios'a darbe yapıldığını, darbecilerden kaçan Rumların Türk tarafına girmemeleri için yolların kapatıldığını öğrendim. 19 Temmuz günü, Limasol'da bulunan Alman turistleri uçak alanına götürmek için şirketim beni görevlendirdi. Benimle birlikte altı arkadaş daha vardı. Limasol'dan hava alanına gitmek için Eokacılar tarafından yollara kurulan birçok barikattan geçmek zorunda kaldık. Barikatlarda Alman turistlerin fotoğraf makineleri boşaltıldı. İçindeki filimler alındı. Makinesini vermek istemeyen bir turist benim kullandığım otobüsün içinde Eokacı askerler tarafından dövüldü ve makinesi zorla alındı. Nihayet sağ salım hava alanına vardık ve turistleri hava alanına bıraktıktan sonra biz yedi arkadaş otobüslerimizle Limasol'a döndük. 20 Temmuz sabahı saat 05.00'te Ağrotur üssüne seferim vardı. İşe gidecek olan işçileri kampa götürecektim. İşçileri alarak hareket etmeye hazırlanırken, bir mücahit arkadaş gelerek Türk Askerinin Kıbrıs'a çıkarma yaptığını, kimsenin işe gidemeyeceğini, eli silah tutan herkesin göreve çağrıldığını bize tebliğ etti. İşe gitmekten vaz geçtik. Herkes kendisine gösterilen nöbet mahalline gitti. Saat 10.00 raddelerinde nöbet mahallime gelen iki Barış Gücü askeri bana Türkiye'nin yapmış olduğu çıkarma karşısında Rumların nasıl davranacaklarını sordular. Ben de kendilerine Türkiye adaya çıkmışsa Rumların hiçbir hareket yapamayacağını söyledim. Tam bu sırada mahalledeki Türk kadınları elektriğin kesildiğini haber verdiler. Hemen akabinde de silah sesleri duyulmaya başladı. Böylece çarpışmalar başlamış oldu. Akşam saat altıya kadar ne bölük karargahı ile ne de bir başka görevli ile irtibat kuramadık. Olan bitenden habersiz çarpışmaya devam ediyorduk. Yalnız bizim bulunduğumuz mevzinin yan tarafında bulunan diğer mevziden uzun zamandan beri ses seda çıkmıyordu. Kendilerini kontrol etme ihtiyacı hissettim. Acaba öldülermi yoksa yaralı mı diye bir bakayım dedim. Mevziye gittiğimde

içeride hiç kimsenin olmadığını gördüm. Mevzide kimseyi bulamayınca daha geride ve içerisinde sivillerin bulunduğu sığınağa gittim. Sığınakta aldığım haberle şok oldum. Meğer Limasol teslim olmuş ama bizim haberimiz yokmuş. Kimse bizi durumdan haberdar etmemiş. Hemen geri dönerek durumu mevzide bulunan arkadaşlarıma bildirdim. Çünkü bu çok tehlikeli bir durum idi. Biz arkamızdan düşman gelmeyeceğini bilerek çarpışmaya devam ediyorduk. Fakat teslim olduğumuz için bu sefer arkamız emniyette değildi. Rumlar arkadan gelip bizi mevzi içerisinde kolayca vurabilirlerdi. Biz de mevzimizi terk ederek sivillerin olduğu yere sığınağa gittik. Bu sefer de herkesin Türk hastahanesinin önünde toplanması için emir geldiğini öğrendik. Sığınakta bulunan sivillerin ve yaşlıların hastahaneye gidebilmeleri için kendilerine arkadaşlarımla birlikte yardımcı oldum. Taksim sinemasının içinden daha önce kaçanlar tarafından terkedilmiş olan silahların üzerine basarak geçip hastahaneye gittik. Akşam 19.30'da Limasol Türk hastahanesi önünde Rumlara teslim olduk. Saat 21.00 sularında, Rumlar bize kadınlar ve çocuklar bir tarafta, erkekler diğer tarafta olmak üzere ayrılmanızı söylediler. Biz de söyleneni yaptık ve istenildiği gibi birbirimizden ayrıldık. Böylece doksan bir gün sürecek olan esaret hayatım başlamış oldu. Rumlar kadın ve çocukları evlere gönderdikten sonra biz erkekleri oradan yaya olarak Yusufidis kliniğinin sahasına götürdüler. Gece çimenlerin üzerinde yattık. Etrafımız Rum askerleri ile çevrili idi. Sabahleyin oradan bir Rum okuluna sevk edildik. Öğlen saat 13.00'te yine yaya olarak Limasol Rum stadyumuna götürüldük. Yolda, ayağından ayakkabısı düşmüş olan arkadaşlarımızın asfalttan ayaklarının altı yandı. Yolda sıcaktan bayılanlar oldu. 14 gün boyunca bu futbol sahasında, toprakların içerisinde yattık kalktık. Gündüz güneş altında geceleyin ise çiğ altında kaldık. Bu arada bizimkiler Barış Gücüne sağ olduğumuza dair bilgi verdiler ve Barış Gücü askerleri gelip kaydımızı yaptılar. Daha sonra bir okula götürüldük. Doksan bir günü orada tamamladık. Okulda kaldığımız zaman zarfında Rum askerler bize çok kötü davranıyorlardı. Herşeyi bize olduğundan çok daha pahalı satarak sırtımızdan para kazanmak istiyorlardı. Bir şiline (Kıbrıs lirasının yirmide biri) şimdiki para ile 50.000 TL'sına bir tek soğan aldığımızı hatırlıyorum. Doksan bir günün sonunda esaretten kurtulduk. Esir değişimi anlaşması üzerine bizi Lefkoşa'ya getirip Ledra Palas barikatında, Türk tarafına geçmek için serbest bıraktılar.

Ertesi günü, Kars Nakliyat şirketinin Lefkoşa'daki yazıhanesine gittim. Patronum beni görünce çok sevindi ve beni hemen işe aldı. O gün yine esir değişimi yapılacaktı. Patronum esir taşıma işinde beni de görevlendirdi. Allahın büyüklüğüne şükrettim. Bir gün önce Rumun elinde esirdim. Bu gün Rum esirleri Ledra Palas barikatına götürüyordum.

Osman Dürüst.

(1945) 55.

1974 yılında askerden yeni terhis olmuş ve evlenmişim. Göçmenköy'de oturuyordum. Fakat Türk tarafında iş bulamadığım için Rum tarafında inşaatlarda amele olarak çalışıyordum. 15 Temmuz, Pazartesi günü, Rum tarafında eski uçak alanı yanında yeni yapılmakta olan bir sigara fabrikası inşaatında çalışmaktaydım. Sabahleyin bisiklet ile Yunan alayı önünden geçerek işe gitmekteydim. O gün de yine Yunan alayı önünden geçerken tankların kamptan çıktığını ve yolda gittiklerini gördüm. Ben iş yerime gidip işe başladıktan bir müddet sonra derinden top ve silah sesleri gelmeye başladı. Biraz sonra daha yakından makineli tüfek sesleri gelmeye başladı. Rum Başkanlık sarayı bölgesinden de siyah dumanlar yükselmeye başladı. Bizimle çalışmakta olan Rumlar sağa sola koşuşmaya başladılar. Ben işime devam ettim. Biraz sonra bir Rum ustamızın yanına gelerek kendisine Makarios'a darbe yapıldığını söyledi. Ustamız yanımıza gelerek, "Sarayda darbe oldu. Fakat Türklere hiçbirşey yoktur. Korkmayın" dedi. Ben hemen bisikletime atladığım gibi Hristo adındaki bir Rum arkadaşın evine gittim. Arkadaşım evde idi. Kendisine ne olduğunu sordum. Bana, "Makarios'u vurdular" dedi. Hristo'nun evindeki radyodan Bayrak radyosunu arayarak buldum. Bizim radyoda Papaza darbe yapıldığını ve Papazın öldüğünü söylüyordu. Rum arkadaş "Şimdi ne yapacayık be Salih" diye hayıflanırdı. Bu Rumun evi Yunan alayına 500-600 metre mesafede idi. Evden dışarı çıkmak için 3-4 defa denedim. Fakat o kadar çok ateş ediyorlardı ki dışarı çıkamadım. Rum arkadaş bana, "Be Salih bu akşam burada kal. Yarın ortalık yatışınca giden" dedi. Mecburi kalmaya karar verdim. Akşam üzeri Makarios Baf Rum radyosundan kendi sesiyle konuşarak kendisine darbe yapıldığını fakat ölmediğini söylüyordu. Bu yayın üzerine Rum arkadaşım biraz rahatlamıştı. Çünkü kendisi Makarios'çuydu. Silah sesleri de azalır gibi olmuştu. O akşam bu Rum arkadaşın evinde kaldım. Sabahleyin silah sesleri yine yoğunlaştı. Saat 08.00'e doğru Rum arkadaşımın arabası ile Türk tarafına gitmek için hareket ettik. Rum hastahanesinin yanına kadar gittik. Fakat hastahane yanında bulunan Yunan askerleri bizi geri çevirdiler. Bu arada hastahaneye acaip şekilde ölü ve yaralı taşınıyordu. Ölü ve yaralılar arasında her çeşit insan vardı. Polis, asker, sivil. Rum arkadaşın evine geri döndük. Bütün gün evde kaldık. Akşama doğru saat 17.00 gibi beni Türk tarafında götürmek için bir daha teşebbüs etti. Bu sefer de yolumuzu panzerli Yunan askerleri kesti ve bizi geri çevirdi. Bunun üzerine arkadaşımın beni köyüme

Aya'ya (Dilekkaya) götürmesini istedim. Rum arkadaş beni köyüme götürmek için Lefkoşa Rum kesiminden çıkıp Eğlence (Lefkoşa'nın varoşu) diye bilinen yere geldiğimizde Rum askerleri bizi durdurdu ve bize, "Evinize gidin ve kesinlikle dışarı çıkmayın" dediler. Türk bölgesine geçip eve gidemeyeceğim için çok üzüliyordum. Çünkü hanımım benden hiç haber almamıştı. Geri dönerek Rum arkadaşın evine gittik. Bayrak radyosunu açıp dinliyorduk. Bayrak radyosu durum hakkında bilgi veriyordu. O geceyi de orada geçirdim. Çarşamba günü sabahı Türk tarafına geçmek için hareket ettik. Hastahanenin yanına geldiğimizde ölü ve yaralıların artık hastahane avlusunda yatırıldığını, ölü ve yaralıların sadece ambulanslarla değil, her çeşit araçlarla taşındıklarını gördüm. Yaralılar inliyorlardı. Bu teşebbüsümüz de boşa çıktı. Yine geri çevrildik. Çarşamba günü Türk tarafına geçmek için birkaç defa daha teşebbüs ettik, fakat başarılı olamadık. Darbeyi yapan Nikos Sampson da artık televizyonda görünmeye ve halka konuşma yapmaya başladı. O akşam da arkadaşın evinde kaldım. Gece yatarken, Rumların kendi aralarındaki hesaplaşmayı bitirdikten sonra Türklere saldıracaklarını düşünmeye başladım. Çünkü gördüğüm kadarı ile hertürlü silahları vardı ve hazırdılar. Perşembe günü her ne pahasına olursa olsun kaçıp Türk tarafına geçmeyi kafama koydum. Perşembe günü sabahleyin Rum arkadaşına bir garaja kadar gidip geleyim. Arabada çantada sigaralarım var alayım dedim. Sigaara istersen al dedi ve bana paketini uzattı. "Yok be Hristo, bir avluyu dolaşayım biraz hava alayım" dedim. Tamam dedi. Avluya çıktım ve koşarak evden uzaklaştım. O dönemde çok güzel koşardım. Koşarak gidiyordum. Bir Yunan askeri beni gördü ve bana, "Nere giden be" diye bağırdı. Bende kendisine Rumca olarak, "Annemin evine giderim" dedim. "Çabuk" dedi. Hemen en yakın evin kapısını açarak içeri daldım. Ev sahibi beni görünce şaşırıldı. Kendisine el kaldırdım ve evin içinden koşarak geçip bahçesine çıktım. Bahçe duvarından atlayarak başka bir yola çıktım. Tabii çarpışmalar devam ediyordu. Yolda koşarken daha önceden polis arabası olduğunu bildiğim sivil boyanmış Mazda marka DU.163 plaka numaralı arabayı içerisinde sivil Rum polislerle gelmekte olduğunu gördüm. Kendilerine el kaldırarak selam verdim. Onlar da bana selam vererek geçip gittiler. Yolu koşarak karşıdan karşıya geçtim. Baf kapısı olarak bilinen bölgeye gelmişim. Türk tarafına geçmek için 300-400 metrelik bir mesafeyi daha geçmem gerekiyordu. Baf kapısı yakınında bulunan Rum mevzisindeki

nöbetçiler, Türk tarafını gözetlemekten vaz geçmişler kendi bölgelerini gözetliyorlardı ve silahlarının yönünü da Rum tarafına doğru çevirmişlerdi. Oradaki bir evin avlusuna girerek orada bir iki saat oyalandım ve mevzideki askerlerin hareketlerini takip ettim. Rum askerleri huzursuzdu. Şarjörleri silahlara takılmış hazır bekliyorlardı. Ben mevzinin yanında bulunan eve doğru yürümeye başladım ve eve girdim. Bu arada çok yakından bir silah sesi geldi. Mevzide bulunan askerlerin dördü silah sesinin geldiği tarafa yönelmesi üzerine cesaretleterek mevziye doğru yürüdüm. Mevzideki Rum askeri mazgal deliğinden bakarken ben hemen mevzinin duvarı yanında durdum. Rum askeri dönüp arkadaşlarına baktı ve ta dışarı çıkıp yanıma gelsin Türk mevzileri ile aradaki 50 metrelik mesafeyi ben koşarak çoktan aşmışım. Mevzide nöbet tutmakta olan mücahide seslenerek “Ben Türküm” dedim. Mücahit bana Rum semtindeki durumu sordu. Mevziye daha sonra oradaki mücahitlerin komutanı da geldi. Ben kendilerine, “Ben askerken sancaktarlıkta görev yaptım. Sancaktar Beyin, serdar Aydın Sami Beyin ve Halil Paşa’nın koruma görevlisi idim. Bana bu şahıslardan birini telefona bağlayın, ben sancaktarlığa gideceğim” dedim. Mücahitler hemen komutanlığı aradılar ve benim Rum tarafından geldiğimi bildirdiler. Komutanlıktan mücahide beni bırakmasını söylediler ve ben hemen sancaktarlığa gittim. İstihbarat komutanı Halil Paşa’ya durumu anlattım. Bu bilgileri verdikten sonra eski birliğim olan karargah servis bölümüne gidip teslim oldum. Bölükte komutana, “Ben 4 gündür Rum tarafındaydım. Müsade edersen gidip hanıma geldiğimi haber vereyim” dedim. Komutanın izin vermesi üzerine oradan bir bisiklet alarak Göçmenköy’e eve gittim. Hanımla görüşüp durumu anlattıktan sonra geri birliğime döndüm. Birlikte üniformalarımızı tekrar giydik. Aradan 24 saat geçtikten sonra Cuma gecesi saat 22.30 sularında yatmakta iken bizi uyandırdılar ve bize sabahleyin çıkarma olacağını söylediler. Ama pek inanasımız gelmedi. Bu sefer de uykum kaçtı. Saat 03.30 sularında beni şimdiki Atlex binası yanındaki bir mevziye yerleştirdiler. Hava ağarmaya başlarken uçak uğultuları ve top sesleri Beşparmak dağlarının ardından duyulmaya başladı. Bu vakit kesinlikle Türkiye’nin çıkarma yapacağına inandım ve mevzideki arkadaşlarla birlikte bayram etmeye başladık. Yarım saat sonra da paraşütler atılmaya başladı. Bu sefer Yenişehir bölgesinde karşımızda bulunan Rum mevzilerinden üzerimize şiddetli bir şekilde ateş adilmeye başlandı. Şimdiki Belçanın arka kısımlarındaki bir mevziden

bir Rum tek tek ateş etmekte ve bizim bölgeden kimseyi geçirmemekte idi. Oradan kim geçiyorsa zor kurtuluyordu. Bölük komutanımız Ecvet Yusuf da orada vuruldu ve şehit oldu. Komutanımızın vurulduğunu duyunca Rumun mevzisini ateş yağmuruna tuttuk. Fakat kendisini susturamadık. Bu sefer yerimizi tesbit eden başka bir Rum mevzisinden uçaksavar ile bize ateş etmeye başladılar. Bu uçaksavar atışı sonunda siperlerimiz darmadağın oldu. Bu uçaksavar bizi bütün gün dövdü. Başımızı kaldıramadık. Gece olunca bulunduğumuz mevziden geri çekilerek atlex binasının dibine yerleştik. Biraz sonra bizim boşalttığımız mevziye Rumlar roketatarla ateş açtılar. Mevzimiz yerle bir oldu. Bölüğe bu mevziyi imha etmek için bize de roketatar getirmelerini haber ettik. Bunun üzerine bize roketatar getirdiler. Elimizde her mevziye yetecek kadar roketatar yoktu. İhtiyaç duyulan yere götürülür. Orada işi bittikten sonra başka yere götürülürdü. Biz de görüş alanımız genişlesin diye şimdiki Maliye Bakanlığının yanındaki boş arsada bulunan eski buzhane binasının üzerine çıktık. Binanın üzzerine bir de uçaksavar yerleştirdik ve Ruma cevap vermeye başladık. Roketatarla karşımızdaki mevzilere iki roket atıp onları imha ettikten sonra bize roketatar başka mevziye gidecek dediler. Biz de roketatari gönderdik. Daha sonra bize havan topu getirdiler ve Ruma havan atmaya başladık. Pazartesi günü bize taarruz emri verildi. Şimdiki Belediye binasının olduğu yere elimizdeki derme çatma silahlarla taarruza kalktık. İsmi ni hatırlamadığım bir arkadaşın elindeki stenin namlusu olduğu gibi üzerinden çıkıp gitmişti. Rumlar artık önümüzden çekilmeye başladı. Rumlar elimizdeki silahları çok mühim birşey zannedip kaçıyorlardı. Biz de ilerlemeye başladık. Büyük Kaymaklıya kadar gittik. Büyük Kaymaklı'da Bando bölüğü ile buluştuk. Bu sefer Rum tanklarıyla karşılaştık. Tankları görünce geri çekildik. Fakat tanklar da üzerimize gelmedi. Çünkü sokak çarpışmasında kolay avlanırlardı. Bu arada beni Sancak karargahından aradılar ve hemen karargaha gitmemi istediler. Ben de Sancak karargahına gittim. Bana kendi köyümün (Dilekkaya) olduğu bölgeyi sordular ve beni bir maket harita önüne getirdiler. Orada toplanan komutanlara maket harita üzerinde Aya (Dilekkaya) bölgesi hakkında bilgi verdim. Bu arada benim gibi diğer bölgeleri iyi bilen 29 kişiyi daha topladılar ve bizi Mücahitler Sitesinin altına götürerek kimseye birşey söylememezi emrettiler. 13 Ağustos'a kadar sitede kaldık. 13 Ağustos'da hepimizi alarak Kırmı köyüne götürdüler. Orada bizi birliklere dağıttılar. 14 Ağustos sabahı

ikinci hareket başlamıştı. Ben 165'nci piyade alayı birinci bölük kılavuzu idim. Kırmı'dan hareket ettik. Şimdiki hapishane bölgesi ile Hamitköy arasındaki bölgeden geçerken üzerimize acaip bir şekilde kurşun yağıyordu. Bu arada ovalar da ateşe verilmişti. Bu ateşe rağmen yolumuza devam ettik. Bana verilen görev birliğimin şimdiki Ercan Hava alanını almasını sağlamaktı. Haspolat yakınlarına geldiğimiz zaman bize ateş açıldı ve üç şehit verdik. Bize dört namlulu bir uçaksavar ile ateş ediyorlardı. Bunun üzerine uçaksavar mevzisine taarruz ettik. Uçaksavar mevzisine girdiğimizde Rum askerinin kaçmasını diye uçaksavara bağlanmış olduğunu gördüm. Rum asker kaçamadığı için çarpışmak zorunda kalmış ve vurulmuştu. Biz bu uçaksavar ateşini susturmaya çalışırken bu sefer de Lefkoşa'nın Atalasa bölgesinde mevzilenmiş topçu birliğinin top ateşine maruz kaldık. Türk uçaklarına bu topçu birliğinin yerinin koordinatları verildi ve bu topçu bataryaları uçaklar tarafından vuruldu. Bunun yanında Atalasa'da bulunan Rum radyosu da vurularak susturuldu. Tabii uçaklarımız hem savaşa katılıyor hem de Rumlara kağıt atarak Türk askerlerine ateş ememelerini istiyor, askerlerimizin adaya barış için geldiğini belirtiyorlardı. Uçakların bombalamasından sonra Atalasa bölgesinden gelen ateş durmuştu. Biz yolumuza devam ettik. Fakat Haspolat sanayi bölgesinde minare gibi yüksek bir kule vardı. Onun üzerinde bulunan bir kişi dürbinli tüfek ile askerlerimizi tek tek avlıyordu. Bu sefer de ona bir saldırı düzenlendi ve o da susturuldu ve yolumuza devam ettik. Eski Magosa yolunda 8'nci milde Rumun komando birliği vardı. Oraya gelince bu sefer de onlar bize ateş etmeye başladılar. Bir şehit de orada verdik. Biz de kendilerine karşılık verdik. Üzerimize havan mermisi yağıyorlardı. Uçaklarımıza bir defa daha iş düştü. Uçaklarımız geldi ve üzerlerine dalarak kendilerine ateş açtı. Rum askerler çil yavrusu gibi dağıldılar ve kaçmaya başladılar. Oradan da geçtik ve Timbu (Ercan) hava alanına geldik. Fakat burada acaip silahlarla karşılaştık. Mevzileri mükemmel, silahları korkunçtu. Öyle olmasına rağmen Rumlar bize fazla direnemediler. Kendilerine taarruz ettik. Silahlara kelepçeli olmayan Rumlar mevzilerini terk ederek kaçtı. Kelepçeli olanlar ve vurulmayanlar ellerini kaldırıp teslim oldular. Teslim olanları esir alıp geri hatlara gönderdik. Bize verilen hedefe birinci gün sonunda ulaştık. Bu arada Bayrak radyosu hedeflerimize birinci günden ulaştığımızı söylüyordu ve Girne'den yol bağladık Anadolu'ya marşını çalıyordu. Bu arada radyoda Türk aileler sevdiklerine,

akrabalarına mesaj gönderiyorlardı. Ailem benim nerede olduğumu bilmiyordu. Ben de eşimin benim için gönderdiği ve benden haber beklediğine dair mesajı radyodan duyuyordum, fakat kendisine haber iletemiyordum. Bu arada Rumların bazı Türk köylerinde yaptıkları katliamları duyuyorduk ve morallerimiz bozuluyordu. Ağustosun 15'inde birliğimize bir emir daha geldi. Bize verilen emir köylerini terk eden Kırıkkale, Erdemli, Yiğitler ve Dilekkaya köylülerinin geri dönmelerini sağlamak için Kırıkkale köyü yakınındaki tepeleri almamızdı. Biz de harekete geçerek pek bir direniş ile karşılaşmadan bu tepeleri aldık ve tepelere yerleştik. Geceleyin üzerimize acaip bir havan atışı yapıldı. Orada bir askerimiz yaralandı. Bize bu atışı yapan Larnaka'dan gelen Rum ve Yunan askerleri idi. Biz bulunduğumuz tepelerden hiç gerilemedik. Fakat Rum ve Yunan askerlerinin yoğun havan atışından önümüzde bulunan Rum köyü Athineu (Kıracıköy) halkı korkarak köyü boşaltıp kaçırmaya başladılar. Sabahın ilk ışıklarında Rum ve Yunan askerleri tanklarla bize taarruz ettiler. Ancak yüksekte tepede olduğumuz için kendilerini geri püskürttük. Bize attıkları havan mermilerinin çoğu patlamıyordu. Çünkü emniyet pimleri üzerlerinden çıkarılmamıştı. Tankları, tanksavar ve kobra silahları ile avlıyorduk. Beş tankı tahrip ettik. Üç tanesini de onlar korkarak terkedip kaçtılar. Bize saldıran bu birliği daha sonra uçaklarımız gelerek bombaladı ve imha etti. Üçüncü günü bulunduğumuz yerlere mevzi kazıp yerleştik. Artık ilerleme yapmıyorduk. Karşılıklı atışlar fasılalarla devam ediyordu. Üçüncü günün akşamı ateşkes oldu. Ancak birkaç gün daha ateş teatisi oldu. Üçüncü günü birliklerimize üzerinde Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk yazan 50'lik sigara paketleri dağıtıldı. Ne kadar sevindik anlatamam. Ben savaşın başlamasından ancak 47 gün sonra evime dönebildim. Çünkü kılavuz olduğum için beni terhis etmiyorlardı. Beni herkes ölü olarak biliyordu. Hatta eşime şehit yardımı bile yapmışlardı. Eve gittim. Eşime ve aileme kavuştum. Beni görünce hepsi de üzerime sarılarak ağlamaya başladılar. Kendilerini teskin ettim ve kötü günlerin artık bittiğini söyledim.

Bu yaşadıklarımı ömrüm oldukça unutamam ve bir daha da yaşamak istemem.

Salih Kıranoglu.

(1954) 46.

1974 yılında eşimin görevi icabı Larnaka'da oturmakta idik. Eşim polis idi. 20 Temmuz, 1974 sabahı erken saatlerde Bayrak Radyosunda Rauf Denktaş Türk askerinin adaya çıktığını söylüyordu. Eşim sabah kalkıp karakola gitti. Biz kayınvalidem ve görümcemle oturuyorduk. Evimiz iki katlı olup sınırda ve Rum mahallesine karşı idi. Saat 08.00'de mücahitler geldi ve evimizi mevzi yaptılar. Pencerelelere, yarı yüksekliklerine kadar gelecek şekilde kum torbaları koydular, silahlar ve el bombaları getirdiler. Öğleye doğru Rumlar ateş açmaya başladılar. Rumlar ateş açmaya başlayınca mücahitler de karşılık verdi ve çarpışma başladı. Bulunduğumuz eve dört bir taraftan kurşun yağıyordu. Saklanacak yer bulamıyorduk. Mücahitler bize yere yatmamızı veya yatağın altına girmemizi söylediler. Yatağın altına girerken kayınvalidemin elini bir kurşun sıyrdı. Yatağın altına girmekten vaz geçtik ve salonda, iki duvarın birleşerek meydana getirdiği köşede bulunan bir masanın altına girip oturduk. Masanın altında saatlarca kaldık. Rumların attığı kurşunlar pencerelerin üst kısımlarından girerek önümüze dökülüyordu. İkinci kattan alt kata inen merdiven binanın dışına yapılmıştı. Alt kata inip saklanmak için merdivenlerden her inmeye teşebbüs ettiğimizde sanki bizi görüyorlarmış gibi üzerimize dört bir taraftan kurşun yağıyordu. Bu yüzden bir türlü inemiyorduk. Evde mahsur kalmıştık. Rumlar mahalleye gelmişlerdi. Sesleri duyuluyordu. Bu sefer merdivenlerden her ne pahasına olursa olsun inecektik. Mücahitler bize, "Merdivenlerden koşarak inin. Vurulan vurulacak. Dönüp arkanıza bakmayacaksınız" dediler. Merdivenleri koşarak indik ve evin, Larnaka'nın iç kısmına açılan arka bahçesinden geçerek evi terkettik. Biz kaçarken Rumlar bizim eve yangın bombası attılar. Ancak bizim eve isabet ettiremediler. Bomba bizim evin karşısında bulunan iki katlı bir binaya isabet etti ve koskoca bina cayır cayır yandı. Koşarak arka mahalledeki komşunun evine gittik. Rumlar bu eve de yangın bombası attılar. Bu ev de yandı. Oradan da kaçtık. Evden eve sığındık. Ertesi günü bütün Larnaka halkı toplu olarak, iç kısımda bulunan sinemaya sığındık. Fakat Rumlar durmadan Larnaka'nın içini bombalıyorlardı. Evler yanıp yıkılıyor, sivil halk ölüyordu. Bu yüzden teslim olmak zorunda kaldık. Rumlar bütün Türk erkeklerini topladılar ve Rum tarafına esir kampına götürdüler. Sadece kadınlar ve çocuklar kaldı. Eşim polis olduğu için Rumlar polisleri diğer erkeklerden ayrı olarak almak isteililer. Ancak Barış Gücü komutanının sayesinde kurtuldular. Eylül'ün üçüne

kadar Larnaka'da kaldık. Esir değildik. Fakat Türk tarafından dışarı çıkamıyorduk. Barış Gücü askerleri dişli çıkmış, Rum askerlerini Türk mahallelerine koymamıştı. Bir Rum taksici Türk mahallesine gelip isteyenleri para karşılığında önce Dikelya İngiliz üssüne, oradan da Türk kontrolü altında bulunan Beyarmudu'na götürüyordu. Eşim de bu Rumu bularak kendisiyle bizi de götürmesi hususunda anlaştı ve gelip bana hazırlanmamı söyledi. Fakat ben tereddüt ediyordum. Çünkü Rumlar Türk bölgesine geçirmek için aldıkları bazı Türk ailelerini yolda öldürmüştü. Eşim beni ikna edince biz de üç Eylül günü para karşılığında bu Rum taksici tarafından Beyarmudu Türk köyüne getirildik. Oradan da Lefkoşa'ya geçtik.

Şerife Allahkerim.

(1950) 50.

DİZİN

Şahıs Adları Dizini:

II. Abdülhamit	1
Atatürk	11,38
Aydın Sami	46
Dragos	11
Ecevit	31
Ecvet Yusuf	47
Fahri Korutürk	49
Fazıl Küçük	3,38
Grivas	2
Halil Paşa	46
İsmet İnönü	38
Makarios	2,3,27,41,44
Nikos Sampson	45
Rauf Denktaş	30,31,38,50

Yer Adları Dizini:

Ağrotur	32,37,41
Akdeniz	1
Alaniçi	31
Alehtora (Gökağaç)	25
Almanya	2
Anadolu	1
Ankara	7,9
Atalasa	48
Athineu (Kiracıköy)	49
Ayios Lazaros	34
Baf	6,10,11,14,19,,20,23,37
Baf kapısı	45
Bay - Pas	8
Beşparmak	46

Beyarmudu	35,51
Boğaz	28
Boğaziçi	12
Büyük Belen	18
Büyük Kaymaklı	47
Cornaro Otel	26
Dağyolu (Fota)	17,18
Dikelya	32,36,45,47,51
Dilekkaya	49
Düzkaya	19
Eğlence	45
Ercan Hava Alanı	48
Erdemli	49
Erenköy	4
Geçitkale	12
Girne kapısı	11
Girne kapısı	23,28
Göçmenköy	16,44,46
Hamitköy	8,9,11,16,27,48
Haspolat	48
İngiltere	1,2,3,6,32
Kıbrıs	1,2,3,4,9,12,19,22,25,27,41
Kırıkkale	49
Kırını	47,48
Kızılbaş	29
Kocatepe	35
Köşklüçiftlik	26
Kukla	10,14,25
Kumsal	29
Küçük Kaymaklı	5,8,11,14,16,29
Larnaka	30,31,32,33,34,35,36,49,50,51

Ledra - Palas	42,43
Lefkoşa	5,8,11,14,17,22,28,29,36,42,43,45,51
Limasol	19,21,32,41,42
Limnidi (Yeşilırmak)	40
Londra	2
Magosa	22,48
Makenzi	31
Mandirga (Yeşilova)	14,25
Mersinli	19
Mescit	11,12
Mutallo	11,12
Ötüken	30
Rusya	1
Sardunya	1
Sicilya	1
Şeyssel	2
Tepebaşı	23
Tuzla	34
Türkiye	2,3,4,6,12,25,27,30,31,32,37,38,41,46
Yalova (Piskobu)	19
Yenişehir	29,46
Yeroşibu	36
Yiğitler	49
Yunanistan	1,2,3,4,6,12,27